

ਜੀਵਨ ਬਿਉਰਾ

ਨਾਮ - ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ 'ਸੁਹਲ'
 ਪਿਤਾ - ਸਵਾ. ਸੁ. ਜੱਦਬੰਸ ਸਿੰਘ
 ਮਾਤਾ - ਸਵਾ. ਸਰਦਾਰਨੀ ਮੁਹਿੰਦਾਨ ਕੌਰ
 ਪਤਾ - ਪਿਤ ਸੋਖਿਰਦਾ (ਇਨ੍ਡੋ) ਭਾ. ਤਿੰਡੀ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ)
 ਜਨਮ - 6 ਅਕਤੂਬਰ 1942
 ਜੀਵਨ ਸਥਾਨ - ਸਵਾ. ਸਰਦਾਰਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ
 ਬੁਚੇ - ਛੇਟੀ ਪਾਂਨੀਤ ਕੌਰ, ਚਲਨਾਲੀ ਕੌਰ
 ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ (ਹਰਪੀਤ) ਤੇ ਬੇਟਾ ਸੁਣਾਨ ਸਿੰਘ
 ਬਾਂਧੀ ਪਿਂਡਾਰ - ਅਨੁਲਦੀਪ ਕੌਰ (ਨੁਹੈ) ਅਨੁਮੋਦ ਪੈਂਡੀ
 (ਸਵਾ. ਪੈਂਡੀ - ਗਾਜ਼ਲ (ਇਟਨੇਸ਼ਨਲ ਕਾਰਟੇ ਹੀਲਡ ਮੇਡਿਲਸਪਟ)
 ਗੁਰਗੋਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਚਡਾ ਸੋਟੀ ਘਰ ਦੀ ਰੋਟਕ

ਇਸ ਕਲਮ ਤੋਂ ਲਿਖਤਾਂ

ਸੁਹਲ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਕਾਗ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੁਜ, ਮੈਂਧਾਂ ਆਖਰ, ਮੇਡਿਕਾ ਇਲਾਂ ਦੇ
 ਸੁਗਾਂਯੋਕੇ, ਕਲਮ ਕਰਮ ਅਥਵਾ, (ਮਿਲੇ ਸੁਣੇ ਸਫ਼ਰਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗਾਹਿ)
 ਸੰਜਾਂਦੀ ਵਾਡ ਜ਼ੇਤੁਹ (ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ), ਪਾਂਨੀਕ ਕੌਰਿਕ 'ਪੁੱਤ ਸਾਡੁ ਦਸ਼ੇਵ ਦੇ'
 ਅਨੁ ਲਾਈਨ ਅਕਾਵਲਾਂ ਤੇ ਮੇਡਿਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕਸਾ ਹਾਂ
 ਏਗੀਜ਼ੀਕ ਪੁੱਤਰ 'ਸ਼ੋਇ ਬੀਂਬੀ ਮੁੰਦਦਾ' ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤੀ ਫੁੱਤ ਕੱਤੀ - 2015

ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ "ਸੁਹਲ"

ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ "ਅਨੋਲ ਗਾਜ਼ਲ, ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਗੀਤ" ਜਲਦੀ ਛਪ ਰਹੀ ਹੈ

ਅੱਧ ਖਿੜਿਆਂ ਫੁੱਲ

ਲਾਡ-ਲਾਡਿੰਕੀ ਤਾਜ਼ਲ ਪਿਆਰੀ
 ਸੁਹਲ ਫੁੱਲਾਂ ਭੀ ਕਿਆਰੀ।
 ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਨੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾਇਆ
 ਪਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੀ ਲੋਗ ਪਿਆਰੀ।
 ਬਾਂਗਾ, ਜਿੰਜਾ, ਲੱਲਾ, ਅੰਧਰ
 ਨਾ ਹੋਡਾ, ਨਾ ਸਿਹਾਰੀ ਬਿਹਾਰੀ।
 ਢੂਚੀਆਂ-ਸੁੰਚੀਆਂ ਸੇਚਾ ਵਾਲੀ
 ਰੁਬਾਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਹ ਨਿਖਾਰੀ।
 ਗੁੰਦਲ ਵਰਗੀ ਲਗਨ ਨਿਹੀ
 ਜਿਓ, ਮਾਸਾਹਾਰੀ-ਬਾਕਾਹਾਰੀ।
 ਨੇਚਟ-ਕੁਦੇਟ ਉਸ ਦੇ ਚਾਅ
 ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਵੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੀ।
 ਢੂਢਟੇ ਸੱਪੇ ਦੇ ਵਾਹਾ ਢੂਢਦੀ
 ਹਰ ਬਾਂਸ ਜਾਏ ਮੱਲੋਂ ਮਾਰੀ।
 ਚਾਅ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਆਸਾ ਚੁਕ੍ਕਿਆ
 ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਭੁਰ ਲਈ ਪਟਾਰੀ।

ਸੋਨ-ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ
 ਸਾਡੀ ਸੀ ਉਹ ਤਾਜ਼ਲ ਪਿਆਰੀ।
 ਮਾ-ਪਿਉ ਦੀ ਮਾਟਾਬੜੀ ਸੀ
 ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਰਾਜ-ਦਲੀਰ।
 ਬਿਹਲੀ ਵਾਂਗਰ ਇਰਤੀ ਉਹਦੀ
 ਘਰ ਆਪਣੇ ਦੀ ਚੜੀ ਖੁਆਰੀ।
 ਛੇਟੀ ਉਮਰ ਸੀ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ
 ਸਾਦਰ, ਸ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਜਾਰੀ।
 ਵਿਹੜਾ ਬੁਬੀਆਂ ਭਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ
 ਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਬਿਹਾਰੀ।
 ਅੱਧ-ਖਿੜਿਆਂਫੁੱਲ ਟੁਟਾ ਫੁਲ
 ਝੱਟ ਲੁਝਿਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ।
 ਮੰਤ ਕੁਲਹਿਟੀ ਅੰਤੀ ਆਈ
 ਬੋਹ ਕੇ ਲੇ ਗਾਈ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ।

ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ 'ਸੁਹਲ'

ਕੁਲਵੰਤੀ ਫੁੱਤ ਬਸਤੀ

ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ "ਸੁਹਲ"

www.PunjabiLibrary.com

ਕੁਲਵੰਡੀ ਝੁੱਡ ਬਸੰਤੀ

ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ 'ਸੁਹਲ'

ਗਜ਼ਲ ਨਿਵਾਸ, ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਬਹਾਦਰ, ਫਾ. ਪ੍ਰੁੱਲ ਤਿੱਬੜੀ
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ - 143530
ਮੋ. 98728-48610

email : malkiatsohal42@gmail.com

ਕਾਪੀ : 1000

(2)

ਕੁਲਵੰਡੀ
ਝੁੱਡ ਬਸੰਤੀ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ 'ਸੁਹਲ' ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਣੋ-ਪਛਾਣੇ ਹਸਤਾਖਰ ਹਨ। ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਉਹ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਅੱਧੀਂ ਦਰਜਨ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤਕ ਮਹਿਫਲਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਗਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਿਰਮ ਸਾਹਿਤ

ਸਭਾ ਮੰਚ ਨਵਾਂ ਸਾਲ੍ਹੇ' (ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਹ ਯਥਾ-ਸਕਤ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੀਨੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੌਂਸੇ- ਮਿਠੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਰਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਰਤਰ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪਰਮਾਣ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਅਕਸਰ 'ਦਿਲ ਦੀ ਬੋਲੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਕਵੀ ਨੂੰ ਤੁਰਕ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਚਿਆਈਆਂ ਤਕ ਬੋਧਿਕਤਾ ਜਾਂ ਤੁਰਕ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ, ਕਵੀ-ਮਨ ਉਥੇ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੁਰੰਗਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੁਰੰਗਾਂ ਕਵੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਆਲੋ- ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੇ 'ਕੁਹਜ਼' ਨੂੰ ਸਿੰਦੜ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਭਾਵਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰ ਕਵੀ 'ਸੁਹਜਵਾਦੀ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਚਰਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਫ- ਸੁਖਗਾ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਨੋਕਿਤਾ ਅਤੇ ਕਰੁਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਅਸੰਭਿਆ ਵਿਹੁਹਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ 'ਬੇਗ-ਮੁਰੇ' ਵਰਗੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਨੁ-ਸੁਖਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਵਿਰੁਧ ਡਟ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਉਹ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮਲਕੀਅਤ 'ਸੁਹਲ' ਜੀ ਇਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੌਂਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਭਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਨਾ-ਕੇਵਲ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਾਰੋਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਦਰਪਣ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ

ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪਾਠਕ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ 'ਸੁਹਲ' ਹੋਂਦਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਛਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਭੰਡਾਅ ਹੈ। ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਧੇ ਰਹੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਚ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਪਿਆਨ ਦਿਵਾ ਕੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੰਨ-ਦਾਤਾ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਘਰ-ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਦੇਸ਼-ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਅਜੇਕੇ ਦੌਰ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਖਦੇ ਮਸਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ ਦੇਤੇਨ ਕਵੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣ ਲੇਣਾ ਵੀ ਜਨੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ-ਕਰਣ ਆਪਣੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਪਤਨੀ 'ਕੁਲਵੰਤੀ' ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਲਵੰਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਬੁਦੁਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਸੁਹਲ' ਜੀ ਦਾ ਕਵੀ-ਮਨ 'ਕੁਲਵੰਤੀ' ਦੀਆਂ ਸਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਬੁਸਥੋ ਫੈਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਦੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ੇਨ ਸੰਭਾਵ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ :

ਵੇਖ ਬੰਸਤ ਬੁਆਬ ਅੰਦਰ ਮੈਂ, ਦੱਸੀ ਪੀੜ ਹਿਜਰ ਦੀ ।

ਅੰਧੀਆਂ 'ਚੋ ਦਰਿਆ ਛੁੱਟ ਨਿਕਲੇ, ਵੇਖ ਚਿਰੋਕਾ ਦਰਦੀ ।

ਪ੍ਰੀਝ ਅੰਘਰੂ ਮੇਰੇ ਬੇਲੀ, 'ਜੋ ਰੱਬ ਕਰਦਾ ਚੰਗੀ -

ਮੇਨ, ਕਿਸ ਬਣਦਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਰ, ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਨਾ ਮਰਦੀ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸੁਹਲ' ਜੀ ਵੀ 'ਦਿਲ ਦੀ ਰਾਣੀ' ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ;

ਕਦੇ ਕਦੇ ਤੂੰ ਰਾਤ-ਬਹਾਤੇ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਇਆ ਕਰ ।

ਟੈਟੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਢੀਗ ਦੇ ਕੈ, ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਇਆ ਕਰ ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੌਂਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਦੀਵੀ - ਵਿਛੇਡਾ ਦੇ ਗਈ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦੀ ਯਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਪੇਰਨਾ ਦਾ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਸੌਂਮਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆਂ' ਆਖਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਸ ਰਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਰਪੁਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਇਕ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਰੋਦੀ-ਅੰਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖਸੀ ਲੈਣਗੇ। 'ਸੁਹਲ' ਜੀ ਇਕ ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ ਕਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਅਜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ।

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯੋਰੀ

ਉਕਾਰ ਨਗਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ। ਮੋਬਾ - 81468-78500

ਤਤਕਰਾ

1. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ	6	2. ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ	8
3. ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ	9	4. ਕਿਹੜੀ ਚੁਣਾਂ ਸਰਕਾਰ	11
5. ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ	12	6. ਸਹਾਰੇ	13
7. ਸਹਿਮੀ ਸਹਿਮੀ ਪੈਣ	14	8. ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ	17
9. ਸਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ	20	10. ਗਜ਼ਲ	22
11. ਸੋਰ-ਵਿਚਾਰ	23	12. ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ	25
13. ਸੁਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ	27	14. ਹਾਲ ਫ਼ਕੀਰਾਂ	29
15. ਹੰਢੂ	31	16. ਜਾਗਣ ਦਾ ਵੇਲਾ	33
17. ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ	36	18. ਪੱਤੜੜ ਬਹਾਰ ਅਭਾਸੀ	38
19. ਬਿਰਖਾਂ ਦਿਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੇ	39	20. ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਭਾਲ	40
21. ਗਜ਼ਲ	41	22. ਭੁਨ ਦਾਨ	42
23. ਭੂਦਾ ਸੱਜਣਾ	43	24. ਗਜ਼ਲ	45
25. ਜੰਬਨ ਰੱਤੀ	47	26. ਜਨਮ ਦਿਨ	49
27. ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ	50	28. ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਂਝ	52
29. ਜੱਗ ਤੇ ਪੀਆਂ	53	30. ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ	55
31. ਹੋਲੀ	56	32. ਇਕ ਮਿਆਨ 'ਚ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ	58
33. ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ	59	34. ਕੁਲਵੰਤੀ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ	61
35. ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ	63	36. ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ	65
37. ਗਜ਼ਲ	66	38. ਗਜ਼ਲ	67
39. ਦਿਲ ਦੀ ਰਾਣੀ	68	40. ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾ	70
41. ਧੀ ਦੀ ਸਾਰ	71	42. ਗਜ਼ਲ	73
43. ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ	74	44. ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ	76
45. ਪਾਕ-ਮੁਹੱਬਤ	77	46. ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ	79
47. ਪੰਜਾਬੀ ਥੋਲੀ ਤੇ ਮਾਣ	81	48. ਪਾਠ-ਪੂਜਾ	83
49. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਧਰਤੀ	84	50. ਮਾਨਵਤਾ	85
51. ਬਾਬੇ ਤੇ ਲੀਡਰ	86	52. ਬਿਹੋਂ ਦੀ ਬਾਤ	91
53. ਬਜ਼ੁਰਗ	92	54. ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਮਾਂ ਥੋਲੀ	94
55. ਜਦ ਤੋਂ	96	56. ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ	98
57. ਮਾਂ	100	58. ਮੇਰੀ ਤਿੱਤਲੀ	101
59. ਮੌਜ਼ਿਲ	102	60. ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੱਗਣ ਹਵਾਵਾਂ	104
61. ਯਾਦਾਂ	106	62. ਰੁੱਸ ਗਈ	108
63. ਰੱਖੜੀ	110	64. ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ	111

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ

ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ,
ਤੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕਰ ਕਵੇਲਾ |
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਬਾਣੀ ,
ਹੋ ਜਾਏ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ |

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਬੋਲ ਬਬੀਹਾ ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ |
ਸਿਹੜਾ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ,
ਭਵ ਸਾਗਰ ਉਹ ਤਰਦਾ |
ਉਠੋ ਸਵੇਰੇ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ,
ਬਹਿ ਕੇ ਗਰੂ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਚੇਲਾ |
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਬਾਣੀ
ਹੋ ਜਾਏ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ |
ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ,
ਤੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕਰ ਕਵੇਲਾ |

ਪੰਛੀ ਵੀ ਉਠੋ ਸੁਭਾ ਸਵੇਰੇ ,
ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਉਂਦੇ |
ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਹੁੰਦਾ ,
ਰੀਤ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗਉਂਦੇ |
ਮੰਗਦੇ ਨਾ ਇਹ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ,
ਨਾ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾ ਪੇਲਾ |
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਬਾਣੀ
ਹੋ ਜਾਏ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ |
ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ,
ਤੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕਰ ਕਵੇਲਾ |

ਝੂਮਣ ਛਸਲਾਂ ਬੂਟੇ ਸਾਰੇ ,
ਚੌਰ ਜਿਉਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ |
ਉਠੋ ਸਵੇਰੇ ਕਰ ਲੈ ਬੰਦਰੀ ,

ਕਿਉਂ ਤੇਰਾ ਮਨ ਡਰਦਾ ।
 ਡੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ
 ਜਾਣਾ ਪਉ ਅਕੇਲਾ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਬਾਣੀ
 ਹੈ ਜਾਏ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ।
 ਹੈ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ,
 ਤੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕਰ ਕਵੇਲਾ ।

ਅਵਲ ਅੱਲਾ ਨੁਹ ਉਪਾਇਆ ,
 ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਭ ਬੰਦੇ ।
 ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਬਣਾ ਲੈ ਅਪਣਾ ,
 ਡੱਡ ਕੇ ਮਾੜੇ ਪੰਦੇ ।
 ਦੁਨੀਆਂ- ਦਾਰੀ ਨੇ ਹੈ ਪਾਇਆ
 ਸੱਭ ਦੇ ਗਲ ਝਮੇਲਾ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਬਾਣੀ
 ਹੈ ਜਾਏ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ।
 ਤੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕਰ ਕਵੇਲਾ ,
 ਹੈ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ।

'ਸੁਹਲ' ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ,
 ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜੇ ਖੁਲਦੇ ।
 ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਦਾਸ ਗੁਰਾਂ ਦੇ,
 ਜੱਗ ਤੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਦੇ ।
 ਨਾ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ
 ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ।

ਹੈ ਗਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ,
 ਤੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕਰ ਕਵੇਲਾ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਬਾਣੀ ,
 ਹੈ ਜਾਏ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ।

ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ

ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸਾਲ , ਕੋਈ ਨਾ ਕਰਦਾ ਖਿਆਲ ।
 ਭੁਖ ਦੇ ਹਾਂ ਮਾਰੇ , ਵੇਖੋ ! ਹੋਇਆ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ।
 ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ , ਕਹਿੰਦੇ ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ।

ਠੁੰਡੁੰ ਕਰਨ ਬੱਚੇ , ਠੰਡ ਉਤੋ ਪੈ ਰਹੀ ।
 ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਰਜਾਈ ਕਿਵੇਂ ਸਾਲ ਨਵਾਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ।
 ਪੌਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਨੰਗੇ ਅੱਜ , ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਬਾਲ ,
 ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ , ਕਹਿੰਦੇ ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ।

ਪੀਪੇ ਵਿਚੋਂ , ਕੱਲ ਦਾ ਹੀ ਮੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅੱਟਾ ।
 ਲਿੱਤ ਈ ਭੁੱਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਕੁਟਾਪ ।
 ਕਾਹਦਾ ਸਾਡਾ ਹਾਲ , ਹੋਏ ਹਾਲੋਂ ਬੇ - ਹਾਲ ,
 ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ , ਕਹਿੰਦੇ ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ।

ਚੋਏ , ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਚੋਂ , ਤਿੱਪ - ਤਿੱਪ ਪਾਣੀ ।
 'ਭਾਰਤ ਅਜਾਦ' ਦੀ ਹੈ , ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ।
 ਹੋਈ ਨਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ , ਤਾਲੋਂ ਬੇ - ਤਾਲ ,
 ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ , ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ।

ਚੰਮੋਂ , ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਪੈਰ ਜਾ ਕੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ।
 ਪੁੱਛਦਾ ਨਾ ਹਾਲ ਕੋਈ , ਘਰ ਦਿਲਗੀਰਾਂ ਦੇ ।
 ਕਰਦੇ ਨੇਂ ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਹਲਾਲ ,
 ਭੁਚਾਲ ਬਣ ਸਾਡੇ ਉਤੇ , ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ।

ਤੂੰ ਜਾਗ ਮਜ਼ਦੂਰਾ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਜਾਗ ।
 ਡੰਗ , ਡੁੱਧਾ ਮਾਰਦੇ ਨੇ , ਹੱਥੀ ਪਾਲੇ ਨਾਗ ।
 'ਸੁਹਲ' ਚਿੱਜੀ , ਸੋਨੇ ਦੀ , ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕੰਗਾਲ ,
 ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਾ , ਆਏ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ।

ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸਾਲ , ਕੋਈ ਨਾ ਕਰਦਾ ਖਿਆਲ ।
 ਵਧੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵੇਖੋ ! ਹੋਇਆ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ।

ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ

ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਸਾਡਾ
ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ।
ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਸਰਹੋਦਾਂ ,
ਮੇਰਾ ਇਕੋ ਹੀ ਖੁਆਬ ਹੈ।

ਵਡਿਆਂ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ,
ਸਾਝ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ।
ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੇ ਦੀ ,
ਤਾਂਘ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ।
ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਹਬੱਤਾਂ ਦੀ ,
ਇਕੋ ਹੀ ਅਵਸ਼ ਹੈ ।
ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਸਾਡਾ ,
ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ।

ਪੀਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਵਾਰਿਸ ਦਾ ,
ਗੁੱਤਥਾ ਮਹਾਨ ਹੈ ।
ਕਾਦਰ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸਾਹ ,
ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ ।
ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਜੂਹ ਏਥੇ ,
ਸੌਹਣੀ ਦਾ ਝਨਾਬ ਹੈ ।
ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਸਾਡਾ ,
ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ।

ਇਹ ਨਾਨਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ,
ਸਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦੀ ।
ਸਾਹ ਹੁਸੈਨ ਕਵੀ ਤੇ ,
ਹਾਸ ਮਿਡ ਕੀਰ ਦੀ ।
ਹੈ ਪੋਣਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ,
ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਰਬੱਬ ਹੈ ।
ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਸਾਡਾ ,
ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ,
ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਲਮਾਂ ।
ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਪਾਇਆ ਮੇਰੇ ,
ਛਾਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਆਲਮਾਂ ।
ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛੋ ਇਹ ,
ਸਵਾਲ ਲਾ-ਜਵਾਬ ਹੈ ।
ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਸਾਡਾ ,
ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ।

‘ਸੁਹਲ’ ਜਿਹੇ ਟੁੱਟੇ ਦਿਲਾਂ ,
ਤਾਈਂ ਅਸੀਂ ਮੇਲਣਾ ।
ਗੁੱਲੀ-ਡੰਡਾ ਖਿੰਦੇ-ਖੂੰਡੀ ,
ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖੇਲਣਾ ।
ਮਲਕੀਅਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ,
ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ।
ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਲਹਿੰਦਾ ਸਾਡਾ ,
ਇਕੋ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹੈ ।
ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਸਰਹੋਦਾਂ ,
ਮੇਰਾ ਇਕੋ ਹੀ ਖਵਾਬ ਹੈ ।

ਕਿਹੜੀ ਚੁਣਾਂ ਸਰਕਾਰ

ਕਿਹੜੀ ਚੁਣਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।
ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੌਰੇ ਯਾਰ, ਸਮਝ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ ਬੜੇ ਘੋਟਾਲੇ, ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ ਨੇ
ਹੋਏ ਨੇਤਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ, ਸਮਝ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

ਜਿਥੇ ਲੀਡਰ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਜੁੱਤੀਓ-ਜੁੱਤੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ
ਲੜਦੇ ਜਿਉਂ ਗਦਾਰ, ਸਮਝ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

ਸਭ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਗਿਆ
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਜਾਂ ਸਰਦਾਰ ਸਮਝ ਤਾਂ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

ਏਥੇ ਗੁੰਡਾ-ਗਰਦੀ ਚੋਰ ਬਜ਼ਾਰੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ
ਪਏ ਲੁੱਟਣ ਸ਼ਰੂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਸਮਝਣ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

ਅਜਾਦੀ ਤੋਂ ਬਰਬਾਦੀ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ ਹਾਂ
ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਆਖਰਕਾਰ, ਸਮਝ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

“ਸੁਹਲ” ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗੂ, ਅੱਗ ਲਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ
ਕੁਝ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਸਮਝ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ

ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਸੁਗੰਧੀ ਛਾਵਾਂ।
ਮਹਿਰਮ ਮੇਰਾ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਬਾਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ।

ਹੋਏ ਨਾ ਉਥੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ।
ਅਮਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੀਪ ਜਗੇ, ਹੋਏ ਨਾ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ।
ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਬੁਲ੍ਹੇ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ, ਯਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਵਾਂ,
ਮਹਿਰਮ ਮੇਰਾ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਬਾਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ।
ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਸੁਗੰਧੀ ਛਾਵਾਂ।

ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਭੈਣ ਭਰਾ।
ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਡਰਾ।
ਸਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵਣ, ਲੂਣਾ ਜਿਹੀਆਂ ਮਾਵਾਂ,
ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਸੁਗੰਧੀ ਛਾਵਾਂ।
ਮਹਿਰਮ ਮੇਰਾ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਬਾਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ।

ਨਾ ਕੋਈ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋਵ ਨਾ ਰਾਜੇ, ਮਹਾਰਾਜੇ।
ਊਚ ਨੀਚ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ, ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਦਰਵਾਜ਼ੇ।
ਉਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਣ ਸਜ਼ਾਵਾਂ,
ਮਹਿਰਮ ਮੇਰਾ, ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਬਾਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ।
ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਸੁਗੰਧੀ ਛਾਵਾਂ।

ਹੋਏ ਨਾ ਜਿਥੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਆਵੇ।
“ਸੁਹਲ” ਪੰਛੀ ਕਰਨ ਕਲੋਣਾ, ਸ਼ਾਂਤ ਮੰਡਲ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਓਸ ਜਗਤ ਦੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ, ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾਂ,
ਮੈਂ ਉਥੇ ਤੁਰ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਥੇ ਹੋਣ ਸੁਗੰਧੀ ਛਾਵਾਂ।
ਮਹਿਰਮ ਮੇਰਾ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਬਾਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ।

ਸਹਾਰੇ

ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਜੀਆਂਗੇ, ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।
ਗੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।

ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਤਰਨਾ ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਲੇ ।
ਜੀਉਣਾਂ ਹੈ ਅਣਖ ਨਾਲ ਦਿਲ ਉਤੇ ਲਿੱਖ ਨੈ ।
ਕਦੇ ਤੁਰ ਵੇਖ ਲੈ, ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ,
ਗੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।
ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਜੀਉਗੇ, ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।

ਤੱਕ - ਤੱਕ ਆਸਰਾ ਤੂੰ ਬਣੀ ਨਾ ਨਿਆਸਰਾ ।
ਜੋ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ, ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬੇ-ਆਸਰਾ ।
ਤੁਲਣਾਂ ਨਾ ਕਰੀ ਤੂੰ ਲਿਤਾਝਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ,
ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਜੀਉਗੇ, ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।

ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖਲੋ ਜਾ ਫਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛੱਤਾਈ ਨਾ ।
ਹੱਥ ਟੱਡ ਐਵੇਂ ਕਿਤੇ ਮੰਗਣੇ ਨੂੰ ਜਾਈ ਨਾ ।
ਤੂੰ ਬਣ ਸਰਵਾਲ੍ਹਾ ਤੁਰ, ਲਾਝਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ,
ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਜੀਉਗੇ, ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।
ਗੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।

ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਠੋਕਰਾਂ ਵੀ ਪਾਣੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ।
ਆਪਣੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗੀਤ ਪਿਆ ਗਾਂਦਾ ਏ ।
“ਸ਼ਹਲ” ਸਿੱਖੋ ਤੁਰਨਾਂ, ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ,
ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਜੀਉਗੇ, ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।
ਗੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।

ਸਹਿਮੀਂ ਸਹਿਮੀਂ ਪੌਣ

ਨਿੰਮੀਂ ਨਿੰਮੀਂ ਵਗਦੀ ਏ ,
ਸਹਿਮੀਂ ਸਹਿਮੀਂ ਪੌਣ ।
ਮੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ,
ਛਾਇਆ ਅੱਜ ਕੌਣ ।

ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ,
ਤੁੱਪਕੇ ਤ੍ਰੇਲ ਦੇ ।
ਮਾਰ ਗਈ ਜੁਦਾਈ ਰੱਬਾ ,
ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲ ਦੇ ।
ਸੀਨੋਂ ਵਿਚ ਯਾਦ ਤੇਰੀ ,
ਦੇਂਦੀ ਨਹੀਉਂ ਸੌਣ ।
ਨਿੰਮੀਂ ਨਿੰਮੀਂ ਵਗਦੀ ਏ ,
ਸਹਿਮੀਂ ਸਹਿਮੀਂ ਪੌਣ ।
ਮੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ,
ਛਾਇਆ ਅੱਜ ਕੌਣ ।

ਅੱਪੀ-ਅੱਪੀ ਰਾਤ ਚੰਨਾਂ ,
ਚਾਨਣੀਂ 'ਚ ਬਹਿਨੀਂ ਆਂ ।
ਪਾ ਜਾ ਕਲੇਜੇ ਠੰਡੇ ,
ਹਾੜਾ ! ਚੰਨਾਂ ਕਹਿਨੀਂ ਆਂ।
ਸੁਕੀਆਂ ਕਲਾਈਆਂ ਕਿਵੇਂ ,
ਇਹ ਵੰਗਾਂ ਛਣਕਾਊਣ ।
ਨਿੰਮੀਂ ਨਿੰਮੀਂ ਵਗਦੀ ਏ ,
ਸਹਿਮੀਂ ਸਹਿਮੀਂ ਪੌਣ ।
ਮੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ,
ਛਾਇਆ ਅੱਜ ਕੌਣ ।

ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ,
 ਗੱਲ ਵੀ ਨਾ ਹੋਈ ਵੇ |
 ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ,
 ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਰੋਈ ਵੇ |
 ਮਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਅੱਜ ,
 ਵਾਸਤਾ ਵੀ ਪਉਣ |
 ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਵਗਦੀ ਏ ,
 ਸਹਿਮੀ ਸਹਿਮੀ ਪੌਣ |
 ਮੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ,
 ਆਇਆ ਅੱਜ ਕੌਣ |

ਹਨੇਰੀ ਦਿਆਂ ਬੁਲਿਆਂ 'ਚ,
 ਉਡੱਦੀ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਵੇ |
 ਫੜਦੀ ਮੈਂ ਰਹੀ ਚੰਨਾਂ,
 ਤੇਰਾ ਪੁਛਾਵਾਂ ਵੇ |
 ਕਣੀਆਂ 'ਚ ਭਿੱਜੀ ਅੱਜ ,
 ਘੱਗਰੇ ਦੀ ਲੋਣ |
 ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਵਗਦੀ ਹੈ ,
 ਸਹਿਮੀ ਸਹਿਮੀ ਪੌਣ |
 ਮੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ,
 ਆਇਆ ਅੱਜ ਕੌਣ |

ਪੁਨਿਆਂ ਦੇ ਚੰਨ ਵਾਂਗ ,
 ਮੁੱਖ ਤੇਰਾ ਸੋਹਣਿਆ |
 ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ,
 ਤੂੰ, ਮੇਰਿਆ ਪ੍ਰਹੁਣਿਆਂ |
 ਤੱਤਫਦਦੀ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ ,
 ਆ ਜਾ ਤੂੰ ਬਚਾਉਣ |

ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਵਗਦੀ ਏ ,
 ਸਹਿਮੀ ਸਹਿਮੀ ਪੌਣ |
 ਮੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ,
 ਆਇਆ ਅੱਜ ਕੌਣ |

ਸੁਖਣਾ ਮੈਂ ਸੁਖਾਂ "ਸੁਹਲੁ" ,
 ਤੇਰੀਆਂ ਮੈਂ ਚੰਨ ਵੇ |
 ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾ ਢੋਲਾ !
 ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਮੰਨ ਵੇ |
 ਆ ਵਿਹੜੇ ਤੱਤੜੀ ਦੇ ,
 ਤੂੰ, ਮੰਨ ਪ੍ਰਚਾਉਣ |
 ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਨਿੰਮ੍ਰਿਂ ਆਖਦੀ ਏ ,
 ਸਹਿਮੀ ਜੇਹੀ ਪੌਣ |
 ਅੱਖਾਂ ਪੱਥਰਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ,
 ਇਹ ਚੱਸ ! ਕਿਵੇਂ ਰੋਣ ?

ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ

ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ, ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ,
ਘਟਾ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਲੀ |
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ,
ਕੁੜੀ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ |

ਵਿਛੱਡ ਗਈ ਜੋ ਕੁੰਜ ਭਾਰ ਤੋਂ,
ਰੋਵੇ ਤੇ ਕੁਰਲਾਵੇ |
ਚੀਰੇ ਵਾਣਿਆ ਮੌਰ ਮੁਹਾਰਾਂ ,
ਡਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜ ਆਵੇ |
ਸੱਤ-ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਦੂਰ ਖੜੀ ਹਾਂ ,
ਮਨ ਗੋਤੇ ਵੀ ਖਾਵੇ |
ਜੇ ਅੱਜ ਮਿਲ ਜਾਏ ਪ੍ਰਿਤਮ ਮੇਰਾ,
ਬੈਰ ਵਸਲ ਦਾ ਪਾਵੇ।

ਚੰਨ ਮਾਹੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਆਉਦੇ,
ਪਰ ਦਏ ਨਾ ਚੰਨ ਵਿਖਾਲੀ।
ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ, ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ,
ਘਟਾ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਲੀ |
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ ,
ਕੁੜੀ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ |

ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਵੇ ,
ਯਾਦ ਮਾਹੀ ਦੀ ਆਈ |
ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ,
ਪੀਘ ਸੀ ਜਦ ਚੜ੍ਹਾਈ |
ਨੱਢੀਆਂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਰਲ ਕੇ,
ਬੋਲੀ ਸੀ ਜਦ ਪਾਈ |
ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਨੱਚੀ ,
ਝਾੜ ਪਾਈ ਦੁਹਾਈ |

ਮਿਲ ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਚੰਨਾਂ ,
ਭਰ ਜਾ ਝੋਲੀ ਖਾਲੀ |
ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ, ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ,
ਘਟਾ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਲੀ |
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ ,
ਕੁੜੀ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ |

ਦੂਜੇ ਸਾਵੇ ਮਾਹੀ ਮੇਰੇ ਨੇ ,
ਆ ਕੁੰਡਾ ਪ੍ਰੜਕਾਇਆ |
ਸੁਥਣਾਂ ਮੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਪੂਰੀ ,
ਜਦ ਮਾਹੀ ਘਰ ਆਇਆ |
ਸੋਹਣਾਂ ਮੁੱਖੜਾ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ,
ਸੋਹਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਜਾਇਆ |
ਧਰਤੀ ਪੈਰ ਨਾ ਲਗੇ ਮੇਰਾ ,
ਅੰਗ-ਅੰਗ ਨਿਸ਼ਾਇਆ |

ਮਿੱਠੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਪੈਣ ਛੁਹਾਰਾਂ ,
ਆ ਗਏ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲੀ |
ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ, ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ,
ਘਟਾ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਲੀ |
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ ,
ਕੁੜੀ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ |

ਤੀਜੇ ਸਾਵੇ ਪੋਕਉ ਮੈਨੂੰ ,
ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਘਰ ਮਾਹੀਆ।
ਸੋਹਣੀ, ਸੱਸੀ, ਹੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡੋ,
ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਵਰ ਮਾਹੀਆ।
ਮੈਂ ਜਿੰਦ ਨਿਮਾਣੀ ਤੇਰੇ ਪੈਰੀ ,
ਦਿਤੀ ਏ ਧਰ ਮਾਹੀਆ |

ਹਣ ਨਾ ਕੱਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਵੀ,
ਅਉਂਦਾ ਏ ਡਰ ਮਾਹੀਆ ।

ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ ਗਜ਼ਾਰੇ ,
ਸੂਰਤ ਭੋਲੀ - ਭਾਲੀ ।
ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ,
ਘਟਾ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਲੀ ।
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ,
ਕੁੜੀ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ।

ਪੈਨਿਆਂ ਦਾ ਬਣ ਚਾਨਣ ਮੇਰੇ ,
ਵਿਹੜੇ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ।
ਚੌਥੇ ਸਾਵੇਂ ਬਹਿ ਕੇ ਦੈਵਾਂ ,
ਸੀ ਦੁੱਧ ਚੁਬਾਰੇ ਪੀਤਾ ।
ਮੈਂ ਮਾਹੀ ਵਰ ਪਾਇਆ ਕੁੜੀਓ ,
ਮਨ ਜੀਤਾ ਜੱਗ - ਜੀਤਾ ।
ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਜਦ ਮਾਹੀਏ ਦੀ,
ਫਿਗ! ਮੰਨ ਗਿਆ ਮਲਕੀਤਾ।

‘ਸੁਹਲ’ ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ ਲੋਕੋ !
ਹੁੰਸੇ ਨਾ ਘਰ ਵਾਲੀ ।
ਸਉਣ ਮਹੀਨੇ ਬੱਦਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ,
ਘਟਾ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਲੀ ।
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ ,
ਕੁੜੀ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ।

ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਛੁੱਲ

ਚਲਦੀ ਨੱਬਜ਼ ਯਾਰੇ ! ਜਦੋਂ ਰੁਕ ਜਾਏਗੀ ।
ਗੱਲ ਯਾਰਾਂ ਦੇਸਤਾਂ ਦੀ ਉਦੋਂ ਮੁੱਕ ਜਾਏਗੀ ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਗੱਲਾਂ, ਦੁੱਖ - ਸੁੱਖ ਦੀਆ ਹੋਣੀਆਂ,
ਵਗ ਰਹੇ ਹੰਚੁਆ ਦੀ , ਨਦੀ ਸੁੱਕ ਜਾਏਗੀ ।

ਐਰ ਗੈਰ ਮੇਰੇ ਜਦੋਂ , ਵਿਹੜੇ ਆ ਕੇ ਬਹਿਣਗੇ ,
ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ , ਧੋਣ ਝੁੱਕ ਜਾਏਗੀ ।

ਸਾਕ ਤੇ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ , ਗਲ ਲੱਗ ਰੋਣਗੇ ,
ਜਨਸ਼ਾ ਬਣ ਮਾਤਮ ਦੀ , ਜੰਝ ਝੁੱਕ ਜਾਏਗੀ ।

ਲਟ - ਲਟ ਲਾਂਬੂ ਬੜੀ ਦੂਰ ਤਕ ਜਾਣਗੇ ,
ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵੀ ਲਾਟ ਮੁੱਕ ਜਾਏਗੀ ।

ਜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋਊ, ਮੇਰੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ,
ਤਾਂ ਦਿਲਾਂ ਉਤੇ ਬਿਹਾ ਦੀ ਅੱਗ ਧੁੱਖ ਜਾਏਗੀ ।

“ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਛੁੱਲ” ਭੇਟ ਕਰਿਉ ਨਾ ਦੇਸਤੋ !
‘ਸੁਹਲ’ ਉਭੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਗੱਲ ਉਕੱਕ ਜਾਏਗੀ ।

ਗੁਜ਼ਲ

ਸੱਜਣ, ਮਿੱਤਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ।
ਯਾਰ ਮਾਰ ਕਈ ਕਰਦੇ ਯਾਰ।

ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੰਘਣ ਲਗਾ,
ਆਉ ਕਰੀਏ ਸੋਚ ਵੀਚਾਰ।

ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ,
ਯਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਬੇ-ਸੁਮਾਰ।

ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਜਾਂਦੇ,
ਭਾਵੇਂ ਡੋਬਣ ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ।

ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਅੱਡੇ-ਅੱਡੀ ਹੋ ਜਾਣ,
ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਖਾਂਦੇ ਖਾਰ।

ਭੁੱਲਾ-ਚੁੱਕਾ ਆਏ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ,
ਹੋ ਜਾਏ ਇਕ ਸੌ ਚਾਰ ਬੁਝਾਰ।

ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਹੈ ਦੇਣਾ,
ਪਹਿਲੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੁਆਰ।

ਟੁੱਟੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ 'ਕੱਠੇ ਹੋਣ,
ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਨਾ ਸੋਟਾ ਮਾਰ।

ਨਾ ਕਰ ਚੌਰੀ, ਠੱਗੀ-ਠੋਰੀ
ਹੋਣਾ ਨਹੀਉਂ ਬੇੜਾ ਪਾਰ।

ਪਿਆਰ ਜੇ ਕਰਨਾ ਸੱਚਾ ਕਰ,
ਐਵੇਂ ਨਾ ਫਿਰ ਹੋਈਂ ਖੁਆਰ।

“ਸੁਹਲ” ਸੱਚ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ,
ਦੁਖਾਂ ਭਰਿਆ ਹੈ ਸੰਸਾਰ।

ਸੋਚ - ਵਿਚਾਰ

ਆਉ ਕਰੀਏ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ।
ਸੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ।

ਯੂਦੇ ਨੇ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਏਥੇ ।
ਜਿੰਦ ਵਿਚਾਰੀ ਹਾਰੀ ਏਥੇ ।
ਕੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣੇ,
ਰੁੱਖੀ ਫੇਰਨ ਆਰੀ ਏਥੇ ।
ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੀ ਗੰਦਾ ਹੋਇਆ ,
ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਬੁਖਾਰ ।
ਆਉ ਕਰੀਏ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ,
ਸੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ।

ਹਵਾ ਸਾਫ ਨਾ ਪਾਣੀ ਸੁਧ ।
ਕਿਵੇਂ ਸੁਧ ਹੋਏਗੀ ਬੁਧ ।
ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ,
ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜ਼ਹਰੀਲਾ ਦੁਧ ।
ਹੋ ਗਏ ਦੁਹੀ ਪਨੀਰ ਬਨਾਉਟੀ ,
ਕਿਵੇਂ ਭਲੀ ਕਰੂ ਕਰਤਾਰ ।
ਆਉ ਕਰੀਏ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ।
ਸੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ।

ਬਾਂ - ਬਾਂ ਕੂੜੇ ਦੇ ਜੇ ਢੇਰ ।
ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ਸੈਰ ਸਵੇਰ ।
ਲੰਘਣ ਲਾਗਿਆਂ ਬੋ ਹੈ ਅਉਦੀ,
ਹਰ ਬੰਦਾ ਮੂੰਹ ਲੈਂਦਾ ਫੇਰ ।
ਵੇਲਾ ਲੀਘਾ ਹੱਥ ਨਾ ਅਉਣਾਂ ,
ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰ

ਆਉ ਕਰੀਏ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ।
ਸੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ।

ਸੱਭ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉ ।
ਅਪਣੇ ਹੱਥੀ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉ ।
ਛੱਲ ਅਤੇ ਜੋ ਛੁਲ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ,
ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉ ।
ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਜੇ ਵੱਡੇ “ਸੁਹਲ” ,
ਉਸ ਦੀ ਬਾਂ ਤੇ ਲਾਉ ਚਾਰ ।
ਆਉ ਬਹਿ ਕੇ ਕਰੋ ਵਿਚਾਰ ।
ਸੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ।

ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ

ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ |
ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੋ ਕੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ |

ਮਾਏਂ ਨੀ ! ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ ,
ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਏਡਾ ਕਹਿਰ ਕਮਾਏ |
ਕੁੱਖ ਤੇਰੀ ਫਿਰ ਬਾਂਝ ਰਹੇਗੀ ,
ਧੀਆਂ ਬਾਝੋਂ ਕੂੜ ਅੱਡੰਬਰ ,
ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ |
ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੋ ਕੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ |

ਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜੇ ਧਨ ਬਿਗਾਨਾਂ ,
ਜਾਗ ਪੈ ਸੁਤਿੱਆ ਇਨਸਾਨਾ |
ਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਭੈਣ ਵੀ ਬਣਦੀ ,
ਜਿਸ ਨੇ ਜਨਮੇ , ਸਾਹ- ਸਿਕੰਦਰ |
ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ |
ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੋ , ਕੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ |

ਜਨਮੇ ਜਿਸ ਯੋਧੇ ਬਲਕਾਰੀ ,
ਉਹ ਨਾਰੀ ਕਿਉਂ , ਜੱਧੇ ਹਾਰੀ |
ਰਾਜੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਜਨਮੇ ,
ਜਨਮੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਰ ਪੈਰੰਬਰ |
ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ |
ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੋ ਕੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ |

ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਤੇ ਮੀਰਾਂ ਬਾਈ ,
ਝਾਂਸੀ ਰਾਣੀ ਜੰਗ 'ਚ ਆਈ |
ਧੀਆਂ ਬਾਝੋਂ ਸੱਖਣੋਂ ਵਿਹੜੇ ,
ਬਣਦੇ ਮਹਿਲ , ਚੁਬਾਰੇ ਖੰਡਰ ,
ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ |
ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੋ ਕੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ |

ਮਰ ਜਾਣ ਉਹਾਂ ਦਾਜ਼ ਦੇ ਲੋਭੀ ,
ਧੀਆਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਤ ਢੈਬੀ |
ਧੀਆਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਓ “ਸੁਹਲ”
ਕੁੱਖ ਅੰਦਰ ਨਾ ਖੋਡੋ ਖੰਜਰ |
ਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੱਚਾ ਮੰਦਰ |
ਧੀ ਨਾ ਮਾਰੋ ਕੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ |

ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ

ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ ਰੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ।

ਮੈਂ ਚਿੱਟੀ ਕਬੂਤਰੀ ਅਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ,
ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਫਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ।
ਹੈ ਘੁੱਟਿਆ ਘੁੱਟਿਆ ਦਮ ਮੇਰਾ ,
ਗਿਆ ਕਾਲਜਾ ਧੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ - - - ।

ਵੇ ਮੈਂ ਮੁਗਰਾਬੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ,
ਮੈਨੂੰ ਭਾਲ ਕਿਸੇ ਅੱਜ ਹਾਣੀ ਦੀ ।
ਬਣ ਕੇ ਚੰਨਾਂ ਜੱਲ - ਤਿੱਤਰੀ ,
ਮੈਂ ਮੋੜ ਦਿਆਂਗੀ ਰੁਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ - - - ।

ਮੈਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਰਾਣੀ ਹਾਂ ,
ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਹਾਂ ।
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕੁੱਦਰਤ ਕੋਲੋਂ ,
ਜੱਗ ਦੀ ਮੰਗਾਂ ਸੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ - - - ।

ਮੈਂ ਕੁੱਖ ਬੱਚਾਉਣੀ ਚਾਹੁਨੀ ਹਾਂ ,
ਅੱਜ ਕਾਤਿਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਨ ਹਾਂ ।
ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ ਵਾਂਗਰ ਮੇਰੀ ,
ਹਰੀ-ਭਰੀ ਰਹੇ ਕੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ - - - ।

ਉਸ ਥਾਂ ਮੇਰਾ ਕਾਜ ਹੋਏਗਾ ,
ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦਾਜ ਹੋਏਗਾ ।
ਇਸ ਭੁੱਲਹਿਣੇ ਰੋਗ ਜਿਹੇ ਦਾ ,
ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਦੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ - - - ।

ਮੈਂ ਖੂਨ ਦਾਨ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ,
ਮੱਨੁਖਤਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ ਹੈ ।
ਇਹ ਪਾਣੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ,
ਲਾਹ ਦੇਉ ਮੇਰੀ ਭੁੱਖ ਸੱਜਣਾ
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ।
ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ - - - ।

ਮੈਂ 'ਸੁਹਲ' ਨੋਸ਼ਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦੀ,
ਖੁਸ਼੍ਯ ਹਾਂ ਆਲ - ਦੁਵਾਲੇ ਦੀ।
ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ,
ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਬੇ-ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,

ਮੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ ਰੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੇਰਾ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਮੁੱਖ ਸੱਜਣਾ ।

ਹਾਲ ਫ਼ਕੀਰਾਂ

ਯਾਦ ਆਈ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ,
ਬਹਿ ਕੇ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਵਾਂ |
ਰੋ- ਰੋ ਕੇ , ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਜੀਆਂ ,
ਕਰ ਕੇ ਬਹਾਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਧੋਵਾਂ |

ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਇਉਂ ਤੱਪਦਾ ,
ਜਿਉਂ ਤੱਪਦਾ ਤੰਦੂਰ ਦੁਪਹਿਰੇ |
ਬਿਹੋਂ ਦੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ,
ਤੱਕੇ ਨਹੀਉਂ ਜਾਂਦੇ ਅੰਗਿਆਰੇ |
ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਸੱਜਣਾਂ
ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਟਾ ਰੋਵਾਂ |
ਯਾਦ ਆਈ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ,
ਬਹਿ ਕੇ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਵਾਂ |
ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਜੀਆਂ
ਕਰ ਕੇ ਬਹਾਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਧੋਵਾਂ |

ਸ੍ਰੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਤ੍ਰੇੜ ਆ ਗਈ ,
ਮੈਂ ਨੌਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਮਾਰੀ |
ਪਿਆ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਚੰਦਰਾ ,
ਉਠ-ਉਠ ਵੇਖਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ |
ਵੇਂ ਲੱਭਦੀਆਂ ਦੋ ਸੂਰਤਾਂ ,
ਸ੍ਰੀਸ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜਦ ਮੈਂ ਖਲੋਵਾਂ |
ਯਾਦ ਆਈ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ,
ਬਹਿ ਕੇ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਵਾਂ |
ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਜੀਆਂ ,
ਕਰ ਕੇ ਬਹਾਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਧੋਵਾਂ |

ਅੱਧ ਅਸਮਾਨੇਂ ਚੱੜ੍ਹ ਗਈ ,
ਟੁੱਟੀ ਡੋਰ ਨਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆਈ |
ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਪਤੰਗ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਜਿਹੜੀ ਅਸਾਂ 'ਕੱਠਿਆਂ ਚੱੜ੍ਹਾਈ |
ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ,
ਕਿਦੂੰ ਕੋਲ ਸੱਜਣਾਂ ਖਲੋਵਾਂ |
ਯਾਦ ਆਈ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ,
ਬਹਿ ਕੇ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਵਾਂ |
ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਜੀਆਂ ,
ਕਰ ਕੇ ਬਹਾਨਾਂ ਅੱਖਾ ਧੋਵਾਂ |

“ਸੁਹਲ” ਜਿਹੀਆਂ ਬੁਲੀਆਂ ਤੇ ,
ਹਿਜਰ ਨੇ ਮਾਰੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ |
ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਕੇ ਤੱਕ ਲੈ ,
ਮੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਲ ਫ਼ਕੀਰਾਂ |
ਵੇਂ ਅੱਖੀਆਂ , ਤਰਸ ਰਹੀਆਂ ,
ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਨਾ ਅੱਖਾਂ ਚੌ ਲੋਆਂ |
ਯਾਦ ਆਈ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ,
ਬਹਿ ਕੇ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਵਾਂ |
ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਸੁੱਜੀਆਂ ,
ਕਰ ਕੇ ਬਹਾਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਧੋਵਾਂ |

ਹੰਝ

ਦਰਦ ਭਰੇ ਨੈਣਾਂ ਚੋਂ ਹੰਝ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।

ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹ ਭੱਗੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ,
ਬੜੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ।
ਚੱਰਖੇ ਦੀ ਅੱਜ , ਮਾਲ੍ਹ ਹੈ ਟੁੱਟੀ ,
ਪੂਣੀਆਂ ਵੀ ਅੱਜ ਰੋ ਪਈਆਂ ।
ਤੱਕਲਾ , ਰੌਂਦਾ ਰਿਹਾ ਵਿਚਾਰਾ ,
ਗੇੜੇ ਅਉਣੋਂ ਰੁੱਕ ਚੱਲੇ ,
ਦਰਦ ਭਰੇ ਨੈਣਾਂ ਚੋਂ ਹੰਝ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।

ਹੋਇਆ ਵਿਹੜਾ , ਸੁੰਨ - ਮਸੁੰਨਾਂ ,
ਨਾ ਕਾਗਾ ਬਨੇਰੇ ਬੋਲੇ ।
ਸੱਚੀ ਪਾਕ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵੀ ।
ਭੇਤ ਨਾ ਦਿਲ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ।
ਇਹ ਸੁਪਨੋ ਤੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ,
ਅਉਣੋਂ , ਉਕੱਦੇ - ਉਕੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਦਰਦ ਭਰੇ ਨੈਣਾਂ ਚੋਂ ਹੰਝ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ , ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।

ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਉਹੀ ਜਾਣੋਂ ,
ਜਿਹਨੂੰ , ਸੂਲ ਇਸਕ ਦੀ ਚੁੱਭੇ ।
ਬਿਹੋਂ ਦੀ ਇਕ ਯਾਦ ਪੁਰਾਣੀ ,
ਧੂਰ , ਸੀਨੋਂ ਵਿਚ ਖੁੱਭੇ ।
ਤਸਵੀਰ ਤੇਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਦਾ ਕਰਦੇ ,
ਦੀਦੇ ਝੁੱਕਦੇ , ਝੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਦਰਦ ਭਰੇ ਨੈਣਾਂ ਚੋਂ ਹੰਝ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ , ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।

ਪਲ - ਪਲ ਤੇਰੀ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਦਾ ,
ਸਾਵਣ , ਚੜ੍ਹ - ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ।
ਤੇਰੀਆਂ ਸਿੱਠੀਆਂ - ਸਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ,
ਅੱਜ ਫਿਰ , ਬੜਾ ਸਤਾਇਆ ।
“ਸੁਹਲ” ਬਿਨ - ਬਰਸਾਤੋਂ ਬੱਦਲ ,
ਲੁੱਕਦੇ - ਲੁੱਕਦੇ , ਲੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਦਰਦ ਭਰੇ ਨੈਣਾਂ ਚੋਂ ਹੰਝ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ,
ਮੁੱਕਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ ।

ਜਾਗਣ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਪੀਆਂ - ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |

ਕੁਦਰਤ ਨੇਂ ਹੈ ਬਖਸ਼ੀ ਸਾਂਝੂੰ ,
 ਜੀਵਨ ਨਵੀਂ ਸੁਗਾਤ |
 ਦਰ ਤੇਰੇ ਖੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਵੰਡੇ ,
 ਸੋਹਣੀ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤ |
 ਪੌਣ- ਪਾਣੀ ਦਾਤ ਕੁਦਰਤੀ ,
 ਰੱਜ ਰੱਜ ਪੀ ਨਸ਼ਿਆਈਏ |
 ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |

ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮਾਂ ਚੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ,
 ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਵਰਦਾਨ |
 ਇਹਨੂੰ ਅੱਜ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ,
 ਲੱਭੋ ! ਕੋਈ ਲੁਕਮਾਨ |
 ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ,
 ਕਿਉਂ ਮਿਲਾਵਟ ਪਾਈਏ |
 ਧੀਆਂ - ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |

ਭੁਲੁਣ ਹੱਤਿਆ ਵਰਗਾ ਲੋਕੋ !
 ਹੈ ਪਰਚੂਸ਼ਨ ਭਾਰੀ |
 ਜੇ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ ,
 ਤਾਂ ਵਧੱਦੀ ਜਾਓ ਬੀਮਾਰੀ |
 ਏਸੇ ਲਈ ਹੀ ਰਲਕੇ ਆਪਾਂ ,
 ਸੋਚ ਨਵੀਂ ਅਪਨਾਈਏ |
 ਧੀਆਂ- ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |

ਕੀਝੇ ਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਹੈ,
 ਜੱਗ ਉਤੇ ਭਰਮਾਰ |
 ਨਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਰੋੜੀ ,
 ਫਿਰ ਕੀ ਕਰੂ ਕਰਤਾਰ |
 ਸਿੱਧੇ ਰਾਹੇ ਤੁਰ ਕੇ ਅਪਣਾਂ ,
 ਜੀਵਨ ਸਵਰਗ ਬਣਾਈਏ |
 ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |

ਜੀਵਨ ਅਪਣਾ ਜੇ, ਬਚਾਉਣਾਂ,
 ਤਾਂ ਕਰ ਲਓ ਕੋਈ ਹੀਲਾ |
 ਉਸੱਤੇ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਪਿਆਰਾ ,
 ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤੀਲਾ-ਤੀਲਾ |
 ਗੁਰੂਆਂ, ਵੇਦ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਾਲੇ ,
 ਜੇ, ਰਸਤੇ ਪੈ ਜਾਈਏ |
 ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੋ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਏ |

ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ

ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨੋਂ ਜਾਗੋ !
 ਹੁਣ ਜਾਗਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ।
 ਚੰਨਾਂ ! ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਏਥੇ ,
 ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ।
 'ਸੁਹਲਾ' ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਸਾਰੀਆਂ,
 ਰਲ ਕੇ , ਨਾਹਰਾ ਲਾਈਏ ।
 ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗਰ ਲੋਕੇ !
 ਰੁੱਖਾਂ ਤਾਈ ਬਚਾਈਏ ।
 ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਿੱਅਾ,
 ਪਾਣੀ ਤਾਈ ਬਚਾਈਏ ।

ਮਾਝੇ ਜਾਂ ਮਲਵੈਣ ਦੀ ਬੱਚੀ ,
 ਭਾਵੇਂ ਧੀ ਦੁਆਬਣ ਹਾਂ ।
 ਪੋਠੋਹਾਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹਾ ।

ਮਿੱਟੀ ਚੁੰਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕੇ ,
 ਮੈਂ ਮਸਤਕ ਠੂੰ ਲਾਵਾਂ ।
 ਨਫਰਤ ਦਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ,
 ਪੈ ਨਾ ਜਾਏ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ।
 ਬੁੱਲ, ਗੁੱਲਾਬੀ ਪੱਤੀਆਂ ਵਰਗੇ,
 ਤਾਹੀਉਂ ਬਣੀਂ ਗੁੱਲਾਬਣ ਹਾਂ
 ਪੋਠੋਹਾਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹਾਂ ।

ਮੈਂ ਜਾਈ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ,
 ਤਾਂ ਹੀ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ਹੈ ।
 ਜਾਗੋ ! ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕੇ,
 ਹੁਣ ਜਾਗਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ।
 ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਮੈਂ ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ,
 ਵਾਗਿਸ ਦੀ ਖੁਆਬਣ ਹਾਂ ।
 ਪੋਠੋਹਾਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹਾਂ ।

ਮੇਰੇ ਰੀਤ ਰਿਵਜਾਂ ਦੀ ਹੈ ,
 ਸੱਤ - ਰੰਗੀ ਛੁੱਲਕਾਰੀ ।
 ਮੈਂ ਹਾਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ,
 ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ।
 ਰਿੱਧੇ ਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨੱਚੀ ,
 ਤਾਂਹੀਉਂ ਬਣੀਂ ਮਜਾਜਣ ਹਾਂ
 ਮਾਝੇ ਤੇ ਮਲਵੈਣ ਦੀ ਬੇਟੀ ,
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹਾਂ ।

ਪੱਤੜੜ ਬਹਾਰ ਆਈ

ਸੋਹਣੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਸੁਹਣੀ,
ਮੈਂਨੂੰ ਮਾਣ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ।
ਆਸਕ ਏਥੇ ਮਰਦੇ ਵੇਖੇ ,
ਤੋਰ ਮੇਰੀ ਮਸਤਾਨੀ ਤੇ ।
'ਸੁਹਲ' ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਂ
ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹਿਸਾਬਣ ਹਾਂ ।

ਮਾਝੇ ਜਾਂ ਮਲਵੈਣ ਦੀ ਬੱਚੀ,
ਭਾਵੇਂ ਧੀ ਦੁਆਬਣ ਹਾਂ ।
ਪੇਠੋਹਾਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹਾਂ ।

ਜਿੰਦਰਗੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੌਸਮਾਂ 'ਤੇ, ਪੱਤੜੜ ਬਹਾਰ ਆਈ।
ਝੜੀਆਂ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਤੀਆਂ, ਰੁੱਤ ਬੇ-ਕਰਾਰ ਆਈ।

ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਭੋਗ ਕੇ, ਜੋ ਵੀ ਸੱਜਣ ਤੁਰ ਗਏ,
ਫਿਰ ਕਦੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਸੁਪਨੇ ਨੁਹਾਰ ਆਈ।

ਸੁਣਾਂਗੇ ਜਦ ਮਸਤੀਆਂ 'ਚ ਰਾਗਨੀ ਦੇ ਗੀਤ ਨੂੰ
ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਤੱਕਿਆ, ਫਿਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਡਾਰ ਆਈ।

ਜਦ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮੌਸਮ ਬਸੰਤ ਰੰਗ ਦਾ
ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੇ ਪੌਤਿਆਂ ਦੀ ਛਣਕਦੀ ਛਣਕਾਰ ਆਈ।

ਡਾਲ੍ਹੀ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਆਲੂਣਾ, ਸੁੰਨ-ਮਸੁੰਨਾ ਜਾਪਦੈ,
ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਣੀ ਮਹਿਲ ਦੀ, ਬਿਨਾ ਸਿੰਗਾਰ ਆਈ।

ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਵਾਸਤਾ ਚਲਣ ਹਵਾਵਾਂ ਠੰਢੀਆਂ
ਇਹ ਮੌਸਮਾਂ ਦੀ ਪੌਣ ਵੇਖੇ ਮੁੱਖੜਾ ਸਿੰਗਾਰ ਆਈ।

"ਸੁਹਲ" ਚੁਫੇਰੇ ਵੇਖਿਆ ਰੁੱਤਾਂ ਨੇ ਰੰਗ ਬਦਲਿਆ
ਮੁਠਿਆਰ ਜਦ ਕੋਈ ਨੱਚਦੀ ਮੁੱਖੜਾ ਸਿੰਗਾਰ ਆਈ।

ਬਿਰਖਾਂ ਦਿਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੇ

ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਗ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ।
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਗੁਣ-ਗੁਣਾਇਆ ਹੈ।

ਹੈ ਸ਼ਾਂਤ-ਮਈ ਮੌਸਮ ਹਰ ਪਾਸੇ ਬੜਾ ਸੁਹਾਣਾ
ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਰੰਗ ਵਟਾਇਆ ਹੈ।

ਮੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਛੀ ਵੀ ਚੂੰ-ਚੂੰ ਪਏ ਕਰਦੇ ਨੇ
ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਾਇਆ ਹੈ।

ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪੰਛੀ ਦਾ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਤੱਕੀਏ ਤਾਂ
ਤੀਲੇ ਚੁਣ ਕੱਬਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲੈਂਟਰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਹੂਕ ਜਿਹੀ ਨਿਕਲੇ
ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਾਠ ਪੜਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਛੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਮਗਲਰ ਨੇ
ਜਬਰ-ਜਨਾਹਾਂ ਦਾ, ਨਾ ਕਹਿਰ ਮਚਾਇਆ ਹੈ।

ਬੇ-ਗੈਰਤ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਨੇ
ਕਾਤਿਲ ਦਾ ਏਥੇ ਤਾਂ, ਚਲਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ।

ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਭਾਲ

ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਰੁੱਝ ਗਏ।
ਹੱਥੀਂ ਜਗਾਏ ਦੀਪ ਸੀ ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਬੁੱਝ ਗਏ।

ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਆਏਗਾ
ਹਣ ਪੱਥਰਾਂ 'ਤੇ ਸੌਣ ਦੇ, ਵਕਤ ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਝ ਗਏ।

ਬਚਪਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧੁੱਪ ਤੇ ਛਾਵਾਂ 'ਚ ਰਿਹਾ ਗੁਜ਼ਰਦਾ
ਮੁਆਬ ਮੇਰੀ ਆਸ ਦੇ, ਆਪੇ 'ਚ ਯਾਰੇ ਉਲਝ ਗਏ।

ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਜਨਮ ਮੇਰਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਘਰ ਹੋਏਗਾ
ਲੇਖ ਮੇਰੇ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੀ ਭੱਠ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭੁੱਜ ਗਏ।

ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਦਾ ਹਾਂ, ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂੰ
ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਘਾਣੀ ਵਾਂਗਾਂ, ਆਸਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰੂ ਗੁੱਝ ਗਏ।

“ਸੁਹਲ” ਸਦਮਾ ਕਿਉਂ ਕਹਾਂ, ਇਹ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ
ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਕੁੱਲੀ 'ਚ ਨੇਤਾ, ਵੋਟ ਮੰਗਣ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਗੁਜ਼ਲ

ਕੈਸਾ ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾ ਆਇਆ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਲੋਕ।
ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਛਿੱਕੇ ਪੈ ਗਏ ਆਪੋ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰਦੇ ਲੋਕ।

ਊਂਤੋਂ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਲੇ, ਡੰਗ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੱਥੀਂ ਪਾਲੇ,
ਭਰੀ ਕਰਹਿੰਗੀ ਸੱਚ ਨਾ ਬੋਲਣ, ਝੂਠ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਲੋਕ।

ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੋਭੀ ਬੰਦੇ, ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਦੰਗੇ,
ਆਪਣੀ ਧੌਸ ਜਮਾਵਣ ਭਾਤਰ, ਜ਼ੋਰ -ਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰਦੇ ਲੋਕ।

ਕਿਹੜੇ ਉਹ ਮਦਰਸੇ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਨਵੀਆਂ ਨਿੱਤ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਦੇ,
ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਐਸੀ ਆ ਗਈ, ਗੱਲ ਰੱਤੀ ਨਾ ਜਰਦੇ ਲੋਕ।

ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਵਧਦੀ ਜਾਏ, ਦਸੋ ਉਹਨੂੰ ਕੌਣ ਬੁਝਾਏ,
ਸਾਂਝ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨਾਤਾ ਮੁਕਾ, ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਲੋਕ।

ਲਾਲ ਖੂਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਚਿੱਟਾ, ਕੀ ਨਿਕਲੇਗਾ ਇਹਦਾ ਸਿੱਟਾ,
ਮੂਲੀ ਵਾਂਗਰ ਵੱਡ ਕੇ ਸੁੱਟਣ, ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਡਰਦੇ ਲੋਕ।

ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ, ਸੀਨਾ-ਜੋਗੀ, ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ ਉਹ ਮਾਂ ਦੀ ਲੋਗੀ,
“ਸੁਹਲ” ਅੱਗ ਲਗਾਵਣ ਵਾਲੇ, ਉਹ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਲੋਕ।

ਖੂਨ ਦਾਨ

ਜਾਨ ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਚਾਉਣੀ,
ਤਾਂ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।
ਤੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਸਵਰਗ ਬਣਾਉਣੀ,
ਤਾਂ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।

ਬੜੇ ਬੜੇ ਦਾਨੀਂ ਲੋਕੋਂ !
ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ।
ਦੁੱਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ,
ਸੀਨੋਂ 'ਚ ਲਕੋਏ ਨੇ ।
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਜੇ ਵਧਾਉਣੀ ,
ਤਾਂ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।

ਦਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਦਾਨ ,
ਬੜਾ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹੈ ।
ਜਾਂਦੀ ਜੇ ਬਚਾਏ ਜਾਨ ,
ਉਹੀਓ ਭਗਵਾਨ ਹੈ ।
ਜਿੰਦ ਚੰਗੇ ਲੇਪੇ ਬੰਦਿਆ ਜੇ ਲਉਣੀ,
ਤਾਂ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।

ਤੂੰ ਵੀ ਲਹੂ ਅਪਣੈ ਦਾ ,
ਰਿਸਤਾ ਕੋਈ ਜੋੜ ਲੈ ।
ਖੂਨ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਦੀ ਜਾਨ ,
ਖੂਨ ਦੇ ਕੇ ਮੋੜ ਲੈ ।
ਗੱਲ ਤੈਂਨੂੰ ਪੈ ਗਈ ਸਸ਼ਾਉਣੀ,
ਤੂੰ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।

‘ਸੁਹਲ’ ਦਾਨ ਦੇਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ,
ਰੱਤ ਘੱਟ ਜਾਂਵਦੀ ।
ਹੈ ਮੁੱਖੜੇ ਤੇ ਟਹਿੱਕਦੀ ,
ਬਹਾਰ ਨਵੀਂ ਅਂਵਦੀ ।
ਮੈਂ ਇਕੋ ਗੱਲ ਤੈਰੇ ਤੇ ਮੁਕਾਉਣੀ,
ਤੂੰ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।
ਜਿੰਦਰੀ ਸਵਰਗ ਜੇ ਬਣਾਉਣੀ,
ਤਾਂ ਖੂਨ - ਦਾਨ ਕਰ ਬੰਦਿਆ ।

ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ

ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।
ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆਂ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

ਬਿਹੋਂ ਦੀ ਰਾਤ ਦੇ ਡਰਾਉਣੇ ਸੁਪਨੇਂ ।
ਕਦੋਂ ਤਕ ਆਉਣੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਪਨੇਂ ।
ਤੱਕ ਤਨਹਾਈ ਦੀ ਅਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆਂ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

ਬਣਾਂ ਤੇਰੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਭਾਕ ਚੰਨ ਵੇ ।
ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਕ ਚੰਨ ਵੇ ।
ਵੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਕਰੀਂ ਜੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆਂ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਪੂਣੀਆਂ ਦੇ ਤੰਦ ਸੋਹਣਿਆਂ ।
ਐਵੇਂ ਨਾ ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗ ਸੋਹਣਿਆਂ ।
ਨਿੱਤ ਮੰਗਾਂ ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਦੁਆ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆਂ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਸੁਹਣਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਦੀ ।
ਭਰੀ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਚੰਨਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗਮ ਦੀ।
ਹੋਈ ਆਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਫਿਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆਂ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

ਜਾਣਦਾ ਏ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ‘ਸੁਹਲ’ ਵੀ ।
ਰੁੱਸਾ ਕਿਉਂ ਰਹਿਨੈਂ ਕੁਝ ਮੂੰਹੋਂ ਬੌਲ ਵੀ ।
ਤੂੰਇਕ ਵਾਰੀ ਹੱਸ ਕੇ ਕੁਆ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,
ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

‘ਮਲਕੀਅਤ’ ਹਾਂ ਤੇਰੀ ਮੇਰੇ ਚੰਨ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ।
ਤੂੰ ਆਖਰੀ ਸਲਾਮ, ਮੇਰੀ ਮੰਨ ਰੇਸ਼ਮਾਂ ।
ਵੇਂ ਕਿਹੜੇ ਹੱਥੀਂ ਕਰੇਗਾ ਵਿਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ,

ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ।
ਵੇਂ ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਿਆਂ ਖੁਦਾ ਸੱਜਣਾਂ ।

ਗੁਜ਼ਲ

ਗੰਗਾ ਨ੍ਹਾਤੇ ਆਦਮ-ਬੋਰ।
ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈ ਗਏ ਮੋਰ।

ਰਿਸ਼ਵਤ-ਬੋਰੀ, ਗੁੰਡਾ-ਗਰਦੀ
ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਝੁਲਦੀ ਚੌਰ।

ਪੰਡਤ, ਭਾਈ, ਮੁੱਲਾਂ ਜੀ ਨੂੰ
ਵੇਖੋ ! ਚੜ੍ਹੀ ਜੁੰਨੀ ਲੋਰ।

‘ਕੱਠੇ ਬਹਿ ਕੇ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਨੇ
ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਉਂਦੇ ਸ਼ੋਰ।

ਡਰਨਾ ਕੀ ਬਧਿਆੜਾਂ ਨੇ?
ਕੱਚੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦੀ ਹੈ ਬੱਚਰ।

ਰੇਤਾ ਉਸਰੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ
ਪਾਣੀ ਨੇ ਪਾ ਦੇਣਾ ਨੌਰ।

ਹੁਣ ਧੋਬਾਜ਼ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਾ
ਉਪਰੋਂ ਹੋਰ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ।

ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਵੀ ਭੇਸ ਨਿਆਰੇ
ਤੁਰਦੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੋਰ।

ਜ਼ਬਰ-ਜਨਾਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ
ਹਾਕਮ ਹੱਥ ਹੈ ਕੱਚੀ ਫੋਰ।

(45)

ਝੁਲਵੀ
ਝੁਤ ਚੁਣੀ

ਵਾੜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ
ਸਾਧ ਤੇ ਰਾਜੇ ਬਣ ਗਏ ਚੋਰ।

ਵੈਟਰ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਦਾਰੂ ਦਾ ਜਦ ਚਲਦਾ ਦੌਰ।

ਮਿਲਾਵਟ-ਬੋਰੀ ਵਧਦੀ ਜਾਏ
ਲੇਬਲ ਅਗੇ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ।

‘ਸੁਹਲ’ ਸੱਪ ਨਿਉਲਾ ਲੜਦੇ।
ਨਾਗਣ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ।

(46)

ਝੁਲਵੀ
ਝੁਤ ਚੁਣੀ

ਜੋਬਨ ਰੱਤੀ

ਜੋਬਨ ਰੱਤੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ |
 ਅਰਸੋਂ ਉਤੱਗੀ ਜਿਉਂ ਸਰਕਾਰ |
 ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ ,
 ਜਾਪੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ |

ਬਾਂਹ ਉਹਦੀ ਵਿਚ ਰੰਗਲਾ ਚੁੜਾ ,
 ਹੱਥ ਨੌ ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗੇ |
 ਹੋਠਾਂ ਦਾ ਹੈ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ,
 ਨੈਣ ਨੈ ਮੰਗੇ - ਸੰਗੇ |
 ਧੋਣ ਸੁਰਾਹੀ ਵਰਗੀ ਉਹਦੀ,
 ਘੜੀ ਕਿਸੇ ਘੁਮਿਆਰ |
 ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ ,
 ਜਾਪੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ |
 ਜੋਬਨ ਰੱਤੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ,
 ਅਰਸੋਂ ਉਤੱਗੀ ਜਿਉਂ ਸਰਕਾਰ |

ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਲੇ ਉਹਦੇ ,
 ਕਰਦੇ ਨੋ ਉਹ ਬੜੇ ਕਲੋਲ |
 ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਜਾਵੇ ,
 ਕੁੜੀ ਬੜੀ ਅਨਭੋਲ |
 ਮੱਥੇ ਟਿੱਕਾ ਢੱਮ੍ਹਕ ਰਿਹਾ ਜੈ ,
 ਕਿਸ ਘੜਿਆ ਸੁਨਿਆਰ |
 ਜੋਬਨ ਰੱਤੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ,
 ਅਰਸੋਂ ਉਤੱਗੀ ਜਿਉਂ ਸਰਕਾਰ |
 ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ ,
 ਜਾਪੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ |

ਕੋਕਾ ਉਹਦਾ ਲਿਸਕਾਂ ਮਾਰੇ ,
 ਜਿਉਂ ਅੰਬਰ ਦਾ ਤਾਰਾ |
 ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਸੁਰਮਾਂ ,

ਲਗਦਾ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ |
 ਜੱਪਣ ਉਹਦੇ ਨੈਣ ਨਸੀਲੇ ,
 ਦਿਲ ਤੇ ਕਰਦੇ ਵਰ |
 ਜੋਬਨ ਰੱਤੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ,
 ਅਰਸੋਂ ਉਤੱਗੀ ਜਿਉਂ ਸਰਕਾਰ |
 ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ ,
 ਜਾਪੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ |

ਝਾੰਜਰ ਪਾ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲਗੀ ,
 ਬਣ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਗਈ |
 ਗੁੱਤ ਸੱਪਣੀ ਛੰਗ ਮਾਰਦੀ ,
 ਕੋਈ ਨਾ ਮੰਗੇ ਪਾਣੀ |
 “ਮੁਹਲ” ਸਰੂ ਜਿਹਾ ਕੱਦ ਉਸ ਦਾ ,
 ਛਮਕ ਜੇਹੀ ਜਿਉਂ ਨਾਰ |
 ਜੋਬਨ ਰੱਤੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ,
 ਅਰਸੋਂ ਉਤੱਗੀ ਜਿਉਂ ਸਰਕਾਰ |
 ਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ ,
 ਜਾਪੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ |

ਜਨਮ ਦਿਨ

ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ,
ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਏਗਾ ।
ਤਾਂਘ ਦਿਲ ਰਹੇਗੀ ,
ਉਹ ਕਦ ਫੇਰਾ ਪਾਏਗਾ ।

ਪਲ-ਪਲ ਹੈ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦਾ
ਯਾਦ ਤੈਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ ,
ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ,
ਗੀਤ ਕਿਹੜਾ ਗਾਏਗਾ ।

ਆਲੋਂ 'ਚ ਬੋਟ ਬੈਠੋ
ਬੱਚੜੇ ਜਦ ਵੇਖਣੋਂ ,
ਮੌਹ ਭਰੀਆਂ ਅਖੀਆਂ ਚ,
ਹੰਡੂ ਟਿੱਮ - ਟਿਮਾਏਗਾ।

ਦੀਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ
ਸੀ ਚਾਨਣਾਂ ਬਖੇਰਿਆ ,
ਤਾਹਿਆਂ ਦੀ ਸੇਜ ਕੈਣ
ਅੰਬਰੀਂ ਵਿਛਾਏ ਗਾ ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ
ਤਾਂ ਠੋਕਰਾਂ ਹੀ ਠੋਕਰਾਂ ,
'ਸੁਹਲ' ਤੇਰੇ ਗਮਾਂ ਤੇ
ਹੁਣ ਕੈਣ ਮਲ੍ਹਮ ਲਾਏਗਾ

ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ

ਉਹ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗਰ ਰੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ।
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਬਾਲ ਅਵੱਸਥਾ ਭੁੱਲੀ ਵਿਸਰੀ ,
ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ।
ਘਰ ਵਚੂਣ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਵੇਖੋ ,
ਜਿਸ ਘਰ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ।
ਰੱਬ ਦੀ ਜੇਕਰ ਮਿਹਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ,
ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ।
ਉਹ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗਰ ਰੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ,
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਬਾਪ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠਾਂ ,
ਆਵੇ ਨਾ ਕੋਈ ਤੱਤੀ ਵਾਅ ।
ਸੱਤੇ ਈ ਬੈਰਾਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ,
ਮਾਂ ਵੀ ਖਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਹ ।
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਵਣ ਵਾਲਾ ,
ਵਾਂਗ ਪਤਾਸੇ ਘੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ।
ਉਹ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗਰ ਰੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ,
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਚਿੰਤਾ , ਫਿਕਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਰ ਤੇ ,
ਜਦ ਸੀ ਚੰਨਾਂ , ਚੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨੀ ।
ਤੂੰ ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰਾਂ ਲੁਟੇ ,
ਹੈ ਗਈ ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਮਸਤਾਨੀ ।
ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਪਾਸ ਵੱਟੇ ,
ਹੱਥ ਬਿਗਾਨੇ ਤੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ।
ਉਹ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗਰ ਰੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ,
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਬੱਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਲੰਘੀ ,
 ਬਣ ਗਿਉਂ ਏ ਤੂੰ ਵੀ ਬਾਪ ।
 ਹੈ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਖਿੱਚਾ- ਧੂਈ ,
 ਭੁਲਿਆ ਤੈਂਹੁੰ ਅਪਣਾ ਆਪ ।
 ਨਫਰਤ ਭਰਿਆ ਜਾਮ ਪਿਆਲਾ ,
 ਵੇਖੀ ਹੱਥ ਭਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ।
 ਉਹ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗਰ ਰੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ,
 ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ।

(51)

ਜ਼ਿੰਦਰੀ ਦੀ ਸਾਂਝ

ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੈ ਯਾਰ ਲੋਕੋ !
 ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ।
 ਜ਼ਿੰਦਰੀ ਦੀ ਡੋਰ ਟੁੱਟੀ ,
 ਵਿੰਹਦਿਆ ਹੀ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ।

ਪੱਤ਼ਸ਼ੜ ਹੈ ਆਈ ਕੈਸੀ ,
 ਹਰ ਤਰਫ ਵੈਰਾਨਰੀ
 ਘਰ ਅਉਦਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ,
 ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾਂ ।

ਯਾਰ ਮੇਰਾ ਬਿਹੌਂ ਦੀ
 ਬਾਤ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ
 ਭੁੱਲਣੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਉਹਦੀ ,
 ਉਠੋਦੇ ਤੇ ਬਹਿੰਦਿਆ ।

ਉਮਰ ਤੋਂ ਭੀ ਹੈ ਲੰਮੇਰੀ
 ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ
 ਵਕਤ ਗੁਜਰ ਜਾਏਗਾ ,
 ਬੱਸ ! ਰੋਦਿਆਂ ਹਮੇਦਿਆਂ ।

'ਜ਼ਿੰਦਰੀ ਦੀ ਸਾਂਝ' ਨੇ ਵੀ
 ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਛਾਨਣੀ
 ਜ਼ਖਮ ਰਿਸਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ,
 ਦੁਖ ਸਹਿੰਦਿਆਂ ਸਹਿੰਦਿਆਂ ।

ਸਵਾਸ ਤਾਂ ਮੁਕ ਜਾਣਗੇ,
 ਪਰ ਯਾਦ ਬਾਕੀ ਰਹੇਰੀ ,
 ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਗ , ਦੋਸਤਾ !
 ਖਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਖਹਿੰਦਿਆਂ ।

ਵਸਣਾਂ ਮਹਾਲ ਹੋਇਆ
 'ਸਹਲ' ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ,
 ਲੈਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਰਾਨੀਆਂ ਜਿਸ
 ਢਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਢਹਿੰਦਿਆਂ ।

(52)

ਜੱਗ ਤੇ ਧੀਆਂ

ਜੱਗ ਤੇ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ,
ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜੋ ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ,
ਦਾਗ ਨਾ ਲਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।

ਮਾਂ ਨੇ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ,
ਲੋਰੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸੀ ।
ਛਲ ਕੇ ਮਿਠੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ,
ਗਲੋਰੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸੀ ।
ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਧੀਆਂ ਜੱਗ ਤੇ,
ਨਾਂ ਚਮੁਕਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜੋ ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ,
ਦਾਗ ਨਾ ਲਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਜੱਗ ਤੇ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ,
ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।

ਭੁਲੀ ਨਾ ਜੋ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀ,
ਦਿਤੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਨੂੰ ।
ਗੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਪਟੋਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਗਲ,
ਪਉਂਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ।
ਵਿਸਰੀ ਹੋਈ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਜੋ ,
ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜੋ ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ,
ਦਾਗ ਨਾ ਲਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਜੱਗ ਤੇ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ,
ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।

ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਧੀਆਂ ,
ਜੋ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ।
ਹੁਣ ਰੱਜ ਕੇ ਧੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ,
ਕਹਿੰਦੇ ਮੁਰਖ ਜੱਟ ਨਹੀਂ ।
ਉਹ ਧੀਆਂ ਜੋ ਅਰਜੋਂ ਤਾਰੇ,
ਤੋੜ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜੋ ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ,
ਦਾਗ ਨਾ ਲਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਜੱਗ ਤੇ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ,
ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।

‘ਸੁਹਲ’ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਧੀਆਂ ,
ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਨੇ ।
ਛੱਟਿਆ ਦਾਜ ਦੇ ਲੋਭੀ ਸਹੁਰਿਆਂ ,
ਅਤੇ ਜਵਾਈਆਂ ਨੇ ।
ਦਾਜ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਲਾਝਿਆਂ ਨੂੰ
ਧੀਆਂ ਠੁਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ,
ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜੋ ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ,
ਦਾਗ ਨਾ ਲਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਜੱਗ ਤੇ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ,
ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ - -- ।

ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਨੇਤਾ ਆਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ
ਕਈਆਂ ਦੇ ਗਲ ਪਰਨਾਂ ਪਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਉਹ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋਕਰ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ
ਮਤਲਬਥਾਰਿਆਂ ਫਿਰ ਪਤਿਆਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਛਪੀ ਸੀ ਅੱਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ
ਜੇਲ੍ਹ ਚੌਂ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਸਾਂ ਛਡਾਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰੀ ਖੂਨ ਜਿਸ ਦੀ ਨਾੜ-ਨਾੜ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਿਆ
ਉਸ ਦਾ ਵਿਰ ਕਿਉਂ ਜੱਸ ਹੈ ਗਾਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਜੰਗ ਜਨੂਨੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹੰਥਿਆਰ
ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਫਿਰ ਮਨਾਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਬਰਸਾਤੀ ਭੱਡੂ ਘੱਟ ਬੋਲਦੇ, ਭਡੀਆਂ ਟੈਂਟੈਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ
ਘਰ-ਘਰ ਇਕੋ ਗੀਤ ਸੁਨਾਉਣਾ, ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਨੇਤਾ ਜੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਵਾਂਗੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਦੌਰ ਚਲਾਉਣਾ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਭੁੱਖ ਗਰੀਬੀ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਇਹੀਉਂ ਨਾਹਰਾ ਲਉਣਾ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

“ਸੁਹਲ” ਕਦੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸੋਂ, ਵੋਟ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਪਾ
ਹੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ।

ਹੋਲੀ

ਰੰਗਾਂ ਭਰਿਆ ਹਰ ਘਰ ਵਿਹੜਾ,
ਸਭ ਨੇ ਖੇਡੀ ਹੋ ਲੀ ।
ਬੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨੱਚਦੀ ਗਾਉਂਦੇ,
ਛੋਲ ਵਜਾਊਂਦੇ ਛੋਲੀ ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਪਿਆਰਾ,
ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲਗੇ ।
ਹਰ ਟੋਲੀ ਦੇ ਰੰਗ ਨਿਆਰੇ,
ਨੀਲੇ, ਪੀਲੇ, ਬੱਗੇ ।

ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਜਦ,
ਭਰ ਮਾਰੀ ਪਚਕਾਰੀ ।
ਦਿਉਰ ਬੜਾ ਟੁੱਟ ਪੈਣਾ ਸੈਨੂੰ,
ਰੰਗ ਗਿਆ ਕਈ ਵਾਰੀ ।

ਮੈਂ ਵੀ ਲੁਕਣ-ਮੀਚੀ ਵਾਂਗਰ,
ਕੀਤਾ ਉਸਨੂੰ ਕਾਬੂ ।
ਡੱਬ-ਖੜੱਬਾ ਦੇਵਰ ਕੀਤਾ,
ਜਿਉਂ ਕੋਈ ਫਿਲਮੀ ਬਾਬੂ ।

ਚੌਗੀ-ਚੌਗੀ ਨਣਦ ਮੇਰੀ ਨੇ,
ਮੇਰਾ ਭੂਤ ਬਣਾਇਆ ।
ਮੈਂ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਵੜ ਕੇ ਅੜੀਓਇ,
ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ।

ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾ,
ਹੋਇਆ ਰੰਗਲਾ ਵਿਹੜਾ ।

ਦਰਾਣੀ ਅਤੇ ਜੇਠਾਣੀ ਰੰਗੀ,
ਦਸੋ ! ਬਚਿਆ ਕਿਹੜਾ।

ਜੱਟ ਨਸੇ ਵਿਚ ਝੂਮਣ ਲਗਾ,
ਕਹਿੰਦਾ ਆ ਗਈ ਹੋਲੀ।
ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਪਾਊਂਗਾ ਭੰਗੜਾ,
ਜੱਟੀ ਪਾਊਂਗੀ ਥੋਲੀ।

ਚਾਚਾ ਚਾਚੀ, ਤਾਇਆ ਤਾਈ,
ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਰੰਗ ਨਿਆਰਾ।
ਬੁੱਢੀ ਭਾਬੀ ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹਿਆ,
ਵੇਖੋ ਛੜਾ ਵਿਚਾਰਾ।

ਐਂਜ ਬਾਪੂ ਨੇ ਬੇਬੇ ਰੰਗ ਕੇ,
ਐਸਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾਇਆ।
ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ,
ਹੋਇਆ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ।

ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਹੋਲੀ,
ਰਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈਏ।
ਮਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ,
ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਈਏ।

“ਸੁਹਲ” ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ,
ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈਏ।
ਹੋਲੀ ਦੇ ਰੰਗ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ,
ਗੀਤ ਹੋਲੀ ਦੇ ਗਾਈਏ।

ਇਕ ਮਿਆਨ 'ਚ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ

ਇਕ ਮਿਆਨ 'ਚ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਰਹਿ ਕਦੇ ਨਾ ਸਕਦੀਆਂ
ਜਿਉਂ ਗੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ 'ਤੇ, ਗੱਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਰੜਕਦੀਆਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਕੇ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ,
ਬੋਹੜਾਂ ਥੱਲੇ ਬਾਬੇ ਜਦ ਵੀ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਠਰਕ ਦੀਆਂ।

ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਛੁਹਾਰਾਂ, ਠੰਡੀਆਂ, ਮਿੱਠੀਆਂ ਸਉਣ ਦੀਆਂ,
ਰਾਗ ਬਿਰਹੋਂ ਦਾ ਛੇੜ ਕੇ ਲੰਘਣ, ਜਦ ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਦੀਆਂ।

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਵੱਸਣ ਦਰਦ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਅੱਖਾਂ ਦੱਸਣ,
ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਲਭਦੀਆਂ ਹੁਣ, ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪਰਖਦੀਆਂ।

ਭਲੇ-ਬੁਰੇ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਊਂਦੇ, ਆਪੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝ ਗਏ,
ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ ਸੱਚੀ ਗਲ ਤੋਂ, ਰਹਿਣ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਬਰਕਦੀਆਂ।

ਹੁਣ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵੀ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਐਸੇ ਢੌਂਗ ਰਚਾਏ ਨੇ,
ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾਊਂਦੇ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਸਵਰਗ ਦੀਆਂ।

“ਸੁਹਲ” ਸਿੱਖੀ ਖਾਤਰ ਚਿਣ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਛੋਟੇ ਲਾਲ,
ਆਖਰ ਕੰਧਾਂ ਜੁਲਮ ਦੀਆਂ ਵੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਲੋਕੋ ! ਗਰਕਦੀਆਂ।

ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ

ਗੀਤਾਂ ਭਰੀ ਚੰਗੇਰ ਚੋਂ ਕੁੜੀਏ !
ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਵਾਂ |
ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਚਰਖੀ ਤੇ ,
ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ |

ਚਰਖੀ ਦੇ ਹਰ ਗੇੜੇ ਅੜੀਓ ,
ਮੂੰਹ ਸੀਸੇ ਚੋਂ ਤੱਕਾਂ |
ਪੀੜ ਗਮਾਂ ਦੀ ਉਠੀ ਐਸੀ ,
ਉਹ ਮੈਂ ਡੱਕ ਨਾ ਸੱਕਾਂ |
ਗੀਤ ਬੁਲਾਂ ਤੇ ਨੱਚਣ ਲਗੇ ,
ਗਾਵਾਂ ਕਿ ਨਾ ਗਾਵਾਂ |
ਨੀ ਕੁੜੀਓ ਹਾਣ ਦੀਓ ,
ਮੈਂ ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ |
ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਵਾ |

ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਕੱਢਾਂ ,
ਸੱਤ ਰੰਗੀ ਛੁੱਲਕਾਰੀ |
ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਾ ਜਾਏ ,
ਗੀਤਾਂ ਭਰੀ ਪਟਾਰੀ |
ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਘੁੱਗੀਆਂ, ਤੋਤੇ ,
ਕਿਹਨੂੰ ਕੱਢ ਵਿਖਾਵਾਂ |
ਨੀ ਕੁੜੀਓ ਹਾਣ ਦੀਓ ,
ਮੈਂ ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ |
ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਵਾ |

ਆਓ ! ਉੱਠੋ ਕਿੱਕਲੀ ਪਾਈਏ ,
'ਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਬਹੀਏ |
ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬਾਤਾਂ ਪਾ ਕੇ,
ਦਿਲ ਹੋਲਾ ਕਰ ਲਈਏ |
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੀਘ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ,

ਤਾਰੇ ਅੰਬਰੋਂ ਲਾਹਵਾਂ |
ਨੀ ਕੁੜੀਓ ਹਾਣ ਦੀਓ ,
ਮੈਂ ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ |
ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਵਾਂ |

ਐਸੀਆਂ ਪਾ ਪਾ ਪੇਟੇ ਥੱਕੇ ,
ਰਾਹ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਕੋਈ |
ਹਿਜਰ ਉਹਦੇ ਨੇ ਮੈਂਨੂੰ ਸਈਓ ,
ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਅੱਧਮੇਈ |
'ਮੁਹਲ' ਦਿਲ ਕਿਉ ਪੰਖਰ ਹੋਏ,
ਉੱਡ ਜਾ ਕਾਲਿਆ ਕਾਵਾਂ |
ਨੀ ਕੁੜੀਓ ! ਹਾਣ ਦੀਓ ,
ਮੈਂ ਤੰਦ ਬਿਹੋਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂ |
ਅੱਜ ਕਿਹੜਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਵਾ |

ਕੁਲਵੰਤੀ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ

ਮਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ,
ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਜ ਕੁਲਵੰਤੀ |
ਵਿਹੜੇ ਚੋਂ ਹੁਣ ਰੋਣਕ ਮੁੱਕੀ ,
ਉੱਡੋਂ ਗਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ |

ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੈਰ ਦਲੀਜੇ ਧਰਿਆ ,
ਉਹ ਦਿਨ ਮੁੜ ਨਾ ਆਇਆ |
ਉਹਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਮੇਰਾ ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ |
ਲੋਕੀ ਪੂਜਣ , ਜਮਨਾਂ ਰੰਗਾ ,
ਮੈਂ ਪੂਜਾਂ , ਭਰਵੰਤੀ ,
ਮਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ,
ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਜ ਕੁਲਵੰਤੀ |
ਵਿਹੜੇ ਚੋਂ ਹੁਣ ਰੋਣਕ ਮੁੱਕੀ ,
ਉੱਡੋਂ ਗਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ |

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾ ਸਾਹਵੇਂ ਤੁਰ ਗਈ ,
ਮਾਂ ਤੇਰੀ ਹਰਜਿੰਦਰਾ |
ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ,
ਦਸ ! ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਮਿੰਦਰਾ |
ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੀ ,
ਲੱਭਣੀ ਨਹੀਂ ਸਤਵੰਤੀ |
ਮਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ,
ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਜ ਕੁਲਵੰਤੀ |
ਵਿਹੜੇ ਚੋਂ ਹੁਣ ਰੋਣਕ ਮੁੱਕੀ ,
ਉੱਡੋਂ ਗਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ |

ਝੈਲਾ ਜਿਹਾ ਹੈ ਪੈਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ,
ਵਿਚ ਹਨੇਰੇ ਤੇਰਾ |
ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੂੰ ਪੁੰਨਿਆਂ ਬਣਕੇ ,
ਪਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਛੇਰਾ |
ਸੱਭੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਗਈ ,
ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਈ ਖੁਸ਼ਵੰਤੀ |
ਮਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ,
ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਜ ਕੁਲਵੰਤੀ |
ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣਕ ਮੁੱਕੀ ,
ਉੱਡੋਂ ਗਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ |

ਘਰ ਸੁੰਨਾਂ ਹੈ ਉਹਦੇ ਬਾਝੇ ,
ਤੁਰਸ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕੰਪਾਂ |
ਬੋਲ ਉਹਦੇ ਸੀ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਰਗੇ ,
ਜਿਉਂ ਮਿਠੀਆਂ ਗੁਲਕੰਦਾਂ |
ਘਰ ਦੀ ਲਾਜ ਬਚਾਵਣ ਵਾਲੀ ,
ਮੁੜ ਆ ਜਾ ਲਾਜਵੰਤੀ |
ਮਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ,
ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਜ ਕੁਲਵੰਤੀ |
ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣਕ ਮੁੱਕੀ ,
ਉੱਡੋਂ ਗਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ |

ਵਿਚ ਆਲੂਣੇ ਟਾਹਿਕ ਰਹੇ ਨੇ ,
ਨਿੱਕੇ - ਨਿੱਕੇ ਤੇਰੇ ਬੋਟ |
ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਪੁਕਾਰਨ ਵਾਲੇ ,
ਤੁਰਸਣ ਅੱਜ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋਠ |
“ਸੁਹਲ” ਰੱਬ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਮੱਤੋਂ ,
ਜੇ ਮੁੜ ਆਵੇ ਕੰਤੀ |
ਮਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮੇਰੀ ,
ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਜ ਕੁਲਵੰਤੀ |
ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣਕ ਮੁੱਕੀ ,
ਉੱਡੋਂ ਗਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ |

ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀਂ

ਮੁਣ ਵੇ ਸੋਹਣਿਆਂ ਸੱਜਣਾ ,
ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਰਸੋਂ ਰਸੋਂ ਤੱਕਣਾ |
ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ,
ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਊ ਵਿਹੜਾ ਸੱਖਣਾ |

ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਛੈਲ ਛੱਬੀਲਿਆ,
ਮੁਣ ਵੇ ਮੇਰਿਆ ਚੰਨਾ |
ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਤੁਰ ਜਾਵੀ ਮੈਨੂੰ ,
ਦੋ ਹੱਥ ਮਾਹੀਆ ਬੰਨ੍ਹਾ |
ਵਾਂਗ ਕਸਾਈਆਂ ਕੰਮ ਲੈਣਗੇ,
ਪੁੱਟ ਦੇਣਗੇ ਜੱਖਣਾ ,
ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪਰਦੇਸਾਂ
ਹੋ ਜਾਊ ਵਿਹੜਾ ਸੱਖਣਾ |
ਮੁਣ ਵੇ ਸੁਹਣਿਆਂ ਸੱਜਣਾ |

ਜੇ ਤੂੰ ਏਥੇ ਕੰਮ ਕਰੋ ,
ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾਵਾਂ |
ਵਿਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ,
ਕਿਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ |
ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ ,
ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਥੱਕਣਾ
ਮੁਣ ਵੇ ਸੋਹਣਿਆਂ ਸੱਜਣਾ |
ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪਰਦੇਸਾਂ
ਹੋ ਜਾਊ ਵਿਹੜਾ ਸੱਖਣਾ |

ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ,
ਭਾਡੇ ਈ ਧੋਣੇ ਧੋਣੇ |
ਪੈਲੀ ਬੰਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਜਾਦੇ,
ਨਾਲੇ ਘਰ ਦੇ ਗਹਿਣੇ |
ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭੁੱਖੇ ਗੰਹੀ ਕੇ,

ਛਾਕਾ ਪੈਂਦਾ ਕੱਟਣਾ |
ਮੁਣ ਵੇ ਸੋਹਣਿਆਂ ਸੱਜਣਾ ,
ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ,
ਹੋ ਜਾਊ ਵਿਹੜਾ ਸੱਖਣਾ |

'ਸੁਹਲ ਦੀ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ,
ਨਾ ਜਾਵੀ ਤੂੰ ਪਰਦੇਸੀਂ |
ਪਿੰਡ ਨਸ਼ਹਿਰੇ ਰਿਜ਼ਕ ਬਥੇਰਾ,
ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦੇਸੀਂ |
ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਤੁਰ ਜਾਵੀ ਚੰਨਾ,
ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਰੱਖਣਾ |
ਮੁਣ ਵੇ ਸੋਹਣਿਆਂ ਸੱਜਣਾ ,
ਤੁਰ ਗਿਉਂ ਜੇ ਪਰਦੇਸਾਂ
ਹੋ ਜਾਊ ਵਿਹੜਾ ਸੱਖਣਾ |

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ

ਬਾਡਰਾਂ ਤੇ ਲੜੇ ! ਵੇਖੋ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ

ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਪੈਰ ਛੋਜ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ।
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਹੂ ਦਾ ਗੀਤ ਹੱਸ ਗਾ ਲਿਆ ।
ਏਸ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਉਤੇ ਸੱਭ ਨੂੰ ਹੈ ਮਾਣ ,
ਬਾਡਰਾਂ ਤੇ ਲੜੇ ! ਵੇਖੋ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ ।

ਖੜਿਆ ਹੈ ਮੌਰਚੇ ਤੇ ਰਾਖਾ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ।
ਰੁੱਤਬਾ ਮਹਾਨ , ਬੜਾ ਜਿਗਰਾ ਹੈ ਏਸ ਦਾ ।
ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਆਫਤਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਾਏ ਕੁਰਬਾਨ ,
ਬਾਡਰਾਂ ਤੇ ਲੜੇ ਵੇਖੋ ! ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ ।

ਛੋਜਣ ਦਾ ਪਤੀ, ਸੁਹਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਾਇਆ ।
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ 'ਚ ਇਹਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ।
ਇਹਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਬਿਆਨ ,
ਬਾਡਰਾਂ ਤੇ ਲੜਦਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ ।

ਝੱਲ ਕੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਨਾ ਇਹ ਹਾਰਿਆ ।
ਹੱਸ ਹੱਸ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਏਸ ਨੇ ਸਹਾਰਿਆ ।
ਏਸੇ ਲਈ ਹੀ ਏਸ ਦਾ , ਹੈ ਰੁੱਤਬਾ ਮਹਾਨ ,
ਬਾਡਰਾਂ ਤੇ ਲੜੇ ਵੇਖੋ ! ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਨ ।

ਰਾਈਫਲਾਂ , ਮਸੀਨ ਗੰਨਾਂ , ਤੋਪਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਵਦਾ ।
ਗੱਲੀਆਂ ਦਾ ਮੰਹੀ , ਵੈਰੀ ਉਤੇ ਵਰਸਾਵਦਾ ।
'ਸੁਹਲ' ਸਿਪਾਹੀਆ , ਤੇਰਾ ਉੱਚਾ ਹੈ ਨਿਸ਼ਾਨ ,
ਬਾਡਰਾਂ ਤੇ ਲੜੇ ਵੇਖੋ ! ਛੋਜ ਦਾ ਜਵਾਨ ।

ਗਜ਼ਲ

ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹਾਰ ਗਿਆ।
ਕੋਈ ਬੈਠਾ ਬਾਜੀ ਮਾਰ ਗਿਆ।

ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਦਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੰਦਾ
ਛੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ ਤਾਰ ਗਿਆ।

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਹੈ ਦੰਗਲ ਭਾਰੀ
ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਯਾਰ ਗਿਆ।

ਖੇਡੀ ਖੇਡ ਸਿਆਸਤ ਵਾਲੀ
ਦੋ ਢੂਣੀ ਕਰ ਚਾਰ ਗਿਆ।

ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਹੋਈ ਨਾ ਜਿਥੇ
ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਰ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਸੱਟ ਹਾਰ ਦੀ ਲਗੀ ਡਾਹਢੀ
ਤਾਂ ਝੱਟ ਵਿਚ ਹੋ ਬਿਮਾਰ ਗਿਆ।

ਸੱਜਣ ਤੋਂ ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਚੰਗਾ
ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਗੱਲ ਨਿਖਾਰ ਗਿਆ।

ਉਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਫਰੇਬੀ ਯਾਰ
ਯਾਰੀ ਛਡ ਵਿਚਕਾਰ ਗਿਆ।

“ਸੁਹਲ” ਤਮਾਸਾ ਵੇਖ ਲਿਆ
ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਵੇਲਾ ਸਾਰ ਗਿਆ।

ਗਜ਼ਲ

ਲੰਘਿਆ ਸਉਣ ਮਹੀਨਾ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਹੋਈ ਨਾ।
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਮਾਹੀਆ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ।

ਬਿਨ ਬਰਸਾਤੋਂ ਤੀਆਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੰਘ ਗਈਆਂ
ਇਹ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ੍ਹੀ, ਚੰਨਾ ਚੋਈ ਨਾ।

ਰੰਗਲਾ ਚੂੜਾ ਵੱਛ-ਵੱਛ ਖਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ
ਗਲ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਦਿਲ ਦੀ, ਕਦੇ ਲਕੋਈ ਨਾ।

ਸੱਜਣਾ! ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸੀਨਾ ਜ਼ੋਰੀ ਹੈ
ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਜੋ ਅਰਜੋਈ ਨਾ।

ਬਿਰਹੋਂ ਤਾਪ ਬੇਸ਼ਕ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਰੋਈ ਨਾ।

ਚੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨੀ ਸੂਲੀ ਟੰਗੀ ਜਾਪ ਰਹੀ
ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਥੋਂ ਤੇਰੀ, ਹੋਈ ਬਦਖੋਈ ਨਾ।

ਖੈਰ ਵਸਲ ਦਾ ਪਾ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਚੰਨ ਮਾਹੀਆ
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਢੋਈ ਨਾ।

ਘੁੱਟ ਸਬਰ ਦੇ, ਪੀ ਕੇ ਚੰਨਾ ਵੇਖ ਲਈ
ਫਿਰ ਵੀ ਸੱਜਣਾ! ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਮੋਈ ਨਾ।

“ਸੁਹਲ” ਸੁਹਾਗਣ ਤਾਹੀਉਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ
ਤੇਰੀ ਖਾਤਰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲਾਹੀ ਲੋਈ ਨਾ।

ਦਿਲ ਦੀ ਰਾਣੀ

ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣ ਕੇ,
ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਨਾ।
ਜਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝਾ,
ਮੁੜ ਕਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨਾ।

ਆਸਾਂ ਤੇ ਹੈ ਜੀਉਂਦਾ ਬੰਦਾ,
ਮਰਿਆਂ ਦੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਆਸ।
ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ,
ਤੂੰ ਗੱਲ ਆਖਰੀ ਕੀਤੀ ਖਾਸ।
ਜਿੰਦਰੀ ਦੇ ਸੱਭ ਰਿਸ਼ਤੇ ਟੁੱਟੇ,
ਮੁੜ ਫੇਰਾ ਤੂੰ ਪਾਇਆ ਨਾ,
ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣਕੇ,
ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਨਾ।
ਜਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝਾ,
ਮੁੜ ਕਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨਾ।

ਬੀਤ ਗਈ, ਜੋ ਬੀਤ ਗਈ,
ਪਰ ਤੂੰ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗਾਨੀ ਸੀ।
ਯਾਦਾਂ ਭਰੀ ਪਟਾਰੀ ਅੰਦਰ,
ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀ।
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ,
ਘੁੱਟ ਕਲੇਜੇ ਲਾਇਆ ਨਾ।
ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣਕੇ,
ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਨਾ।
ਜਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝਾ,
ਮੁੜ ਕਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨਾ।

ਜੇਕਰ ਜੱਗ ਤੇ ਇਵੇਂ ਹੋਸੀ,
ਤਾਂ ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਰੂ ਪਿਆਰ।
ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ ਲੋਕੋਂ!

ਕਦੇ ਨਾ ਡੱਬਣ ਅੱਧ- ਵਿਚਕਾਰ ।
 ਅਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
 ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਸੁਣਾਇਆ ਨਾ ।
 ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣਕੇ ,
 ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਨਾ ।
 ਜਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝਾ ,
 ਮੁੜ ਕਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨਾ ।

ਕਦੇ - ਕਦੇ ਤੂੰਗਤ - ਬੱਗਤੇ ,
 ਸੁਪਣੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਇਆ ਕਰ ।
 ਟੱਟੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਢਾਰਮ ਦੇ ਕੇ ,
 ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਇਆ ਕਰ ।
 ਤੂੰ ਅਪਣੀ ਹੱਡ - ਬੀਤੀ ਦਾ ,
 ਗੀਤ ਕਦੇ ਵੀ ਗਾਇਆ ਨਾ ।
 ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣਕੇ ,
 ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਨਾ ।
 ਜਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝਾ ,
 ਮੁੜ ਕਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨਾ ।

ਕੋਈ ਨਾ ਏਥੇ ਸੰਗੀ - ਸਾਥੀ ,
 ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਮੇਰਾ ਨੀਂ ।
 ਹੱਥੋਂ ਹੱਥ ਛੁੱਡਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਈ ,
 ਮੇਰਾ ਸਫਰ ਲੰਮੇਰਾ ਨੀਂ ।
 "ਸੁਹਲ" ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ,
 ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਕਦੇ ਲੁਕਾਇਆ ਨਾ ।
 ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣਕੇ ,
 ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਨਾ ।
 ਜਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੱਥੋਂ ਖੁੰਝਾ ,
 ਮੁੜ ਕਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਨਾ ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾ

ਸੁਣ ਨੌ- ਜਵਾਨਾਂ , ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
 ਲਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ , ਦੇਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਮਾਨਾਂ

ਧਰਤੀ ਚੌ ਪੈਦਾ ਕਰੋ , ਮੱਤੀਆਂ ਜਿਹੇ ਦਾਣੋਂ
 ਜਿਹਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾਣੋਂ , ਉਹਦੇ ਕਮਲੇ ਸਿਆਣੋਂ
 ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਬੜਾ ਉਚਾਂ ਤੇਰਾ ਹੈ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ,
 ਸੁਣ ਨੌ- ਜਵਾਨਾਂ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
 ਲਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਦੇਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਮਾਨਾਂ

ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ , ਕਰੋ ਤੂੰ ਕਮਾਈਆਂ
 ਤਾਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਮੱਖੜੇ ਤੇ ਰੱਣਕਾਂ ਨਾ ਆਈਆਂ
 ਰਖੋ ਰੱਬ ਤੇ ਭਰੋਸਾ , ਬਣ ਰੱਬ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾਂ
 ਸੁਣ ਨੌ- ਜਵਾਨਾਂ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
 ਲਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਦੇਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਮਾਨਾਂ

ਸਦਾ ਪੈਰ ਚੰਮੋਂ ਤੇਰੇ , ਚੰਨਾਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੇ
 ਤੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ , ਟਹਿਕੀ ਹਰਿਆਲੀ ਵੇ
 ਲੱਗਾ ਰਹੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ , ਤੂੰ ਹੋ ਕੇ ਮਸਤਾਨਾ
 ਸੁਣ ਨੌ- ਜਵਾਨਾਂ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
 ਲਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਦੇਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਮਾਨਾਂ

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇਰੀ , ਰੱਬ ਨਾਲ ਯਾਰੀ
 ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਵੰਧ , ਤੈਨੂੰ ਧਰਤੀ ਪਿਆਰੀ
 ਤਾਹੀਉ ਤੈਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੋਂ , ਅਨ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾਂ
 ਸੁਣ ਨੌ- ਜਵਾਨਾਂ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
 ਲਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਦੇਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਮਾਨਾਂ

ਆਪ ਰਹਿ ਕੇ ਭੁੱਖਾ ਭਰੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪੇਟ ਵੇ
 ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕੋਈ ਸਕਦਾ ਨਾ ਮੇਟ ਵੇ
 'ਸੁਹਲ ਮਲਕੀਅਤ' ਵੀ , ਹੈ ਤੇਰਾ ਪਰਵਾਨਾਂ
 ਸੁਣ ਨੌ- ਜਵਾਨਾਂ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
 ਲਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਦੇਵੇਂ ਬਦਲ ਜ਼ਮਾਨਾਂ

ਧੀ ਦੀ ਸਾਰ

ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।
ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਖੀ,
ਲੈ ਜਾ ਧੀ ਦੀ ਸਾਰ ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਿਚ
ਛਿਲੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ।
ਕੀ ਕਰਾਂ ਗੱਲ ਦਿਲ ਦੀ ਮਾਣੇ,
ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤੀ ।
ਮੈਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ,
ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੇ ਪਿਆਰ,
ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।

ਪਤੀ ਦੇਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦਾ,
ਮੂੰਹ ਹੈ ਵੰਟਾਅ ਰਹਿੰਦਾ ।
ਘਰ ਚ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਕੁਲਹਿਣੀ,
ਹਰ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਕਰਿੰਦਾ ।
ਕਿਹੜੀ ਤੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਿਤੀ,
ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਦੀ ਕਾਰ ।
ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।

ਮਾਂ ਜੀ ਦੇ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ,
ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਗਾਵਾਂ ।
ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ,
ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਜਾਵਾਂ ।
ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਨਾ ਮੈਨੂੰ
ਤੂੰ ਬੇਟੀ ਬਰਬੁਰਦਾਰ ।
ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ,
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।

ਨਿੱਤ ਜਠਾਣੀ ਬੁੜ-ਬੁੜ ਕਰਦੀ,
ਸਿਧੇ ਮੂੰਹ ਨਾ ਬੱਲੇ ।

(71)

ਝੂਲਦੀ
ਝੂਤ ਚੂਨੀ

ਜੇਠ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਗਾਵਾਂ,
ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਵਿੱਸ ਘੋਲੇ ।
ਐਵੈਂ ਮੂੰਹ ਬਣਾਈ ਫਿਰਦੇ,
ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਿਉ ਬੁਖਾਰ ।
ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।

ਨਣਦ ਹੋਈ ਏ ਕੋਠੇ ਜਿੜੀ ,
ਛੁੱਲ੍ਹ ਛੁੱਲ੍ਹ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ।
ਮੌਬਾਇਲ ਛੋਨ ਤੇ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ।
ਜੀਭ ਹੈ ਉਹਦੀ ਕੌਚੀ ਵਰਗੀ
ਕਰਦੀ ਤਿੱਥੇ ਵਾਰ ।
ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਮਦਰਦੀ ਮੇਰਾ,
ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਸੁਣਾਵਾਂ ।
ਆਂਢ-ਗੁਵਾਂਢੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ,
ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ ਪੈ ਜਾਵਾਂ ।
ਸੁਣ ਜਾ ਮਾਣੇ, ਮੇਰੀਏ ਮਾਣੇ,
ਧੀ ਦੀ ਅੱਜ ਪੁਕਾਰ ।
ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।

ਕਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲੜ ਲਈ,
ਜਿਹਨੂੰ ਅਕਲ ਨਾ ਕੋਈ ।
ਰੱਬਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਜੋ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਹੋਈ ।
'ਸੁਹਲ' ਬੇ-ਕਰਤੂਤਿਆਂ ਉਤੇ,
ਕੌਣ ਕਰੂ ਇਤੱਬਾਰ ।

ਖਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਉੱਡ ਵੇ ਕਾਵਾਂ ,
ਇਕ ਉੱਡਾਰੀ ਮਾਰ ।
ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਖੀ ,
ਲੈ ਜਾ ਮੇਰੀ ਸਾਰ ।

(72)

ਝੂਲਦੀ
ਝੂਤ ਚੂਨੀ

ਗਜ਼ਲ

ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਇਤਥਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।
ਹੌਕੇ, ਹਾਵੇ, ਸਿਸਕੀਆਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਨਕਸ਼ ਤਿੱਖੇ ਰੰਗ ਚਿੱਟਾ ਤੇ ਨੈਣ ਉਹਦੇ ਸ਼ਰਬਤੀ
ਸ਼ੋਖ ਨੈਣਾਂ ਉਹਦਿਆਂ ਚ ਐਵੇਂ ਤਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸੀ ਛੁੱਲ ਕਿਰਦੇ ਬੋਲਿਆਂ ਹਰ ਬੋਲ ਮਿਸ਼ਰੀ ਘੋਲਦੇ
ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਸ! ਹਾਂ ਭਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਨੀਅਤ ਦੇ ਅੱਤ ਮਾੜੇ ਬਈਮਾਨ ਉਹ ਰੱਜ ਕੇ
ਵੇਖ ਕਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀ-ਜੀ ਕੇ ਮਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਜੇ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਤਾਂ ਸਾਬ ਲੜੋ ਸੁਥਰਾ
ਬੇ-ਗੈਰਤਾਂ ਸੰਗ ਤੁਰ ਕੇ ਦਸ! ਕੀ ਪਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ
ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਧਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

“ਸੁਹਲ” ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦੀ ਢਾਲ ਦਿਲ ਤੇ ਰਖ ਲਈ
ਰੋਕਦਾ ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਉਹ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ

ਸੁਣ ਨੀ ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ ,
ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਪਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ।
ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ,
ਲੈ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਖੁਆਬ ।

ਨਾ ਚਾਟੀ ਵਿਚ ਮਧਾਣੀਆਂ,
ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਦੀ ਪਠ ।
ਹੁਣ ਫਿੱਕੇ ਫਿੱਕੇ ਜਾਪਦੇ ,
ਨੀ ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਅਨਾਬ ।
ਅੱਜ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ,
ਹੋ ਗਈ ਲਾ - ਜਵਾਬ ,
ਸੁਣ ਨੀ ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਪਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ।

ਸੁਣ ਕੰਜਕਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀਏ,
ਤੂੰ ਮਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਝਾਤ ।
ਕਿਥੇ ਗਈਆਂ ਲੋਹੀਆਂ ,
ਨੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਬਾਤ ।
ਹੁਣ ਕਿਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਧਰੀਏ,
ਪੰਜਾਬਣ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ,
ਸੁਣ ਨੀ ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ।

ਕਿੱਕਲੀ ਪਉਣੀਂ ਭੁੱਲ ਗਈ ,
ਤੂੰ ਬਣ ਗਈ ਡਿਸਕੈ ਨਾਰ ।
ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਝੂਟਦੀ ਹੁਣ,
ਪੀਘ ਕੋਈ ਮੁਟਿਆਰ ।
ਹੁਣ ਪੀਲੇ ਜ਼ਰਦ ਨੇ ਮੁੱਖਦੇ ,
ਹੈ ਕਿਥੇ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬ ,
ਸੁਣ ਨੀ ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ।

ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ

'ਸੁਹਲ' ਸੱਗੀ ਛੁੱਲ ਦੀ ,
ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੁਣ ਪਛਾਣ।
ਅੱਜ ਤ੍ਰਿਜਣ, ਰਿੱਧੇ, ਬੋਲੀਆਂ ,
ਵਿਚ ਪੈਣੀ ਕਿਥੋਂ ਜਾਨ ।
ਨੀਂ ਤੂੰ ਸੱਭੇ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪੀਆਂ ,
ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਲੈ ਖੇਲ੍ਹ ਕਿਤਾਬ ।

ਸਣ ਨੀਂ ਧੀਏ ਰਾਣੀਏ ,
ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ।
ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ ਰਿਆ ,
ਲੈ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਬੁਆਬ ।

ਨੈਣਾਂ ਸੰਗ ਜਦ ਨੈਣ ਮਿਲੇ ,
ਤਾਂ ਬਾਤ ਅਨੱਕੀ ਪਾ ਚੱਲੇ ।
ਗੰਗੇ ਬੋਲੇ ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਉਹ ,
ਨੈਣੇ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਚੱਲੇ ।

ਚਮਕ ਬੜੀ ਏ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ,
ਅੱਜ ਨੈਣ ਭੁੱਲੇਖਾ ਖਾ ਚੱਲੇ ।
ਅੱਖ ਟੀਰੀ ਕਰ ਕੇ ਤੱਕਿਆ ਨਾ,
ਤੱਕਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾ ਚੱਲੇ ।

ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਰਾਰਤ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ,
ਸ਼ਰਮ ਵਿਚ , ਸ਼ਰਮਾ ਚੱਲੇ ।
ਹੈ ਬੱਢੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਜਿਹੀ ,
ਅੱਖ ਨਵੀਂ ਪਾ , ਮੁਸਕਾ ਚੱਲੇ ।

ਦੋ ਨੈਣ , ਜਦ ਚਾਰ ਹੋਏ ,
ਤਾਂ ਨੇੜੇ - ਨੇੜੇ ਆ ਚੱਲੇ ।
ਨੈਣਾਂ ਚੌ ਮਸਤੀ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ,
ਉਹ ਰਿਤ ਬਿਹੋਂ ਦਾ ਗਾ ਚੱਲੇ ।

ਮਿਲੀਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਾ ਮਿਲੀਏ ,
ਇਕ ਨਵੀਂ ਬੁਝਾਰਤ ਪਾ ਚੱਲੇ ।
ਫਿਰ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ,
ਉਹ ਹੰਡੂਆਂ ਵਿਚ ਨਹਾ ਚੱਲੇ ।

ਹੋ ਗਿਆ , ਮਨ ਸੀਤਲ ਲੋਕੇ !
ਉਹ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ , ਬੁਲਾ ਚੱਲੇ ।
“ਸੁਹਲ” , ਨੇਣ ਨਸੀਲੇ ਉਹਦੇ ,
ਚਿੱਤ ਚੰਦਰਾ ਤੜਪਾ ਚੱਲੇ ।

ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ

ਪਿਆਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ,
ਉਤੱਤਦੇ ਉਹ ਸਾਵੇਂ |
ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੇ !
ਨਹੀਂ ਢਲਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ |

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਇਆ |
ਸੂਲੀ ਤੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ,
ਗੀਤ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਗਾਇਆ।
ਤਾਂ ਵੀ ਦਿਲ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ,
ਉਸ ਦੀ ਅਲਖ ਜਗਾਵੇਂ ,
ਪਿਆਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ,
ਉਤੱਤਦੇ ਉਹ ਸਾਵੇਂ |
ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੇ !
ਨਹੀਂ ਢਲਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ |

ਪੀਰਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਦਾਂ ਨੇ ਵੀ ,
ਰੱਬ ਨੂੰ ਯਾਰ ਬਣਾਇਆ |
ਬਿਹੋਂ - ਬਿਹੋਂ ਆਖਣ ਵਾਲੇ ,
ਬਿਹੋਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ |
ਤਾਂ ਵੀ ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ,
ਫਿਰਦੇ ਧੁੱਪੇ ਛਾਵੇਂ ,
ਪਿਆਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ,
ਉਤੱਤਦੇ ਉਹ ਸਾਵੇਂ |
ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੇ !
ਢਲਦੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ |

ਹਿਜਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪੀੜ ਪਰਾਈ ,
ਉੱਡ ਚੱਲੀ ਅਸਮਾਨੀਂ |
ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ,
ਰਹਿੰਦੀ ਅਮਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀਂ |

ਤਪਦਾ ਦਿਲ ਤੰਦੂਰ ਦੇ ਵਾਂਗਰ ,
ਭਾਂਬੜ ਕਿਵੇਂ ਲੁਕਾਵੇਂ ,
ਪਿਆਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ,
ਉਤੱਤਦੇ ਉਹ ਸਾਵੇਂ |
ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੇ !
ਢਲਦੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ |

ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਰੋ - ਵਾਰੀ ,
ਸੱਭ ਨੇ ਹੈ ਤੁਰ ਜਾਣਾਂ |
ਮੇਤ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦਰ ਤੇਰੇ ਤੇ ,
ਵੈਖੀਂ ਫੌਰਾ ਪਾਣਾਂ |
ਪਿਆਰ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ,
ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਾਰ ਲਗਾਵੇਂ |
ਪਿਆਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ,
ਉਤੱਤਦੇ ਉਹ ਸਾਵੇਂ |
ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੇ !
ਨਹੀਂ ਢਲਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ |

ਮਰਮਰ ਜੀਉਣਾਂ, ਜੀਜੀ ਮਰਨਾਂ ,
ਪਿਆਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ।
ਜਗਦੇ - ਬੁਝਦੇ ਜੁਗਨੂੰ ਨੇ ਵੀ ,
ਸਭ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ |
'ਸੁਹਲ' ਸੁਦਾਗਰ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਦੇ ,
ਮਿਲਦੇ ਟਾਵੇਂ - ਟਾਵੇਂ |
ਪਿਆਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ,
ਉਤੱਤਦੇ ਉਹ ਸਾਵੇਂ |
ਪਾਕ - ਮੁਹਬੱਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੇ !
ਢਲਦੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ |

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਮੈਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ,
ਕਿ ਮੇਰੀ “ਕੁਲਵੰਤੀ” ਵੀ
ਹੁਣ ਨਿੱਖਰ ਕੇ ਆਵੇਗੀ ,
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਕਗੀਨ ਤੇ ।

ਮੈਂ ਦੁਖਾਂ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਂ,
ਸੁਣੀ ਹੈ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ।
ਤੇ ਪੱਤੜੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,
ਬਸੰਤ ਕਦੋਂ ਪਰਤੇਗੀ ਘਰ।
ਏਸ ਜ਼ਰਖੜ ਤੇ ਸੋਹਣੀ ,
ਅੱਖਰਾਂ ਭਰੀ ਜਮੀਨ ਤੇ ।

ਮੈਂ ! ਅਖੀਆਂ ਪੂੰਝ ਕੇ ,
ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੈਂਤੂੰ ।
ਤਾਂ , ਨਜ਼ਰੀ ਪਈ ਸੀ,
ਮੇਰੀ ਤਕਦੀਰ ਮੈਂਤੂੰ ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਸਾਜ਼ ਬਣੀ ,
ਮਨ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਬੀਨ ਤੇ ।

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੈਂ ਧਰਿਆ,
ਧ੍ਰੂਮ ਭਰੇ ‘ਮਘਦੇ ਅੱਖਰ’ ।
ਸੁਪਨੋਂ ‘ਚ ਅਉਂਦੀ ਰਹੀ ,
ਜੇਠ ਮਹੀਨੇਂ ਤੇ ਮੱਘਰ ।
ਕੰਧ ਤੇ ਲਟਕਦੀ ਤਸਵੀਰ ,
ਕਿਸੇ ਪੇਪਰ ਰੰਗੀਨ ਤੇ ।

ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ ਰੱਜ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ,
ਪਰ ਇਕ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ।
ਬਸ ! ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੈ ,
ਦੋ ਪਲ ਦਿਤੀ ਸੀ ਹੁਦਾਰ ।

ਤੈਂਤੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਪਰਤੀ ,
ਜਿੰਦ ਟੰਗੀ ਰਹੀ ਸੰਗੀਨ ਤੇ।

ਬਸ ! ਪਿਆਲਾ ਸਬਰ ਦਾ ,
ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਣਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ,
ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰ ਪੀਦਾ ਰਿਹਾ ।
ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਤਮੰਨਾਂ ਮੁਕ ਜਾਂਦੀ ,
ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਜੀਣ ਤੇ ।

ਹੁਣ ! ਤੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਚੌਂ ,
ਦੋ ਕੁ ਹੀ ਸਤਰਾਂ ਯਾਦ ਨੇ ।
“ਰੁੱਸੇ ਵੀ ਤੇ ਰਾਜੀ - ਬਾਜੀ,
ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾ ਪਏ ਬਖੇੜੇ ”
ਹੁਣ ਤਾਂ ‘ਸੁਹਲ’ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ,
ਚਲ ਰਹੀ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਮਸੀਨ ਤੇ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਾਣ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ,
ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਖੇਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੇਂ ।
ਬੋਲੀ - ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਫਰਕ ਭਾਓਾ ,
ਬਾਬੀ ਬੋਲੀਆਂ , ਇਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇਂ ।
ਮਿੱਠੀ ਮਾਖਿਉ ਬੜਾ ਹੈ ਰਸ ਮਿੱਠਾ ,
ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸੁਗੀਧੀਆਂ ਘੱਲੀਆਂ ਨੇਂ ।
ਇਹੁੰਦੇ ਵੇਖਿਓ ! ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ,
ਇਹਦੇ ਲਈ ਜਿੰਦਗਾਨੀਆ ਰੋਲੀਆਂ ਨੇਂ ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਬੋਲੀ ,
ਮਾਝਾ , ਮਾਲਵਾ , ਪੁੱਛੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।
ਪੰਜਾਬੀ ਕੁਲ ਜਹਾਨ ਤੇ ਵਸਦੇ ਨੇਂ ,
ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।

ਮਾਂ , ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੇਰੀਆਂ ਦੇ - ਦੇ ਕੇ ,
ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਗਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
ਟੱਪੇ - ਬੋਲੀਆਂ ਰੀਤ ਸੁਹਾਗ ਵਾਲੇ ,
ਬਾਤਾਂ ਅਤੇ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਪਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
ਅਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮਾਂ ਸਾਨੂੰ ,
ਵਾਰ ਆਸਾ ਦੀ ਕਦੇ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਸੀ ।
ਮੁਸ਼ਕੀ - ਬੇੜੇ 'ਚ ਵਸਦਾ ਰਹੇ ਵਿਹੜਾ ,
ਸੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਕਰ ਮਨਾਂਵਦੀ ਸੀ ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਛੋਕੇ ਜੋ ਲਉਣ ਨਾਹਰੇ ,
ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੁੱਛਦਾਂ ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿਸਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।
ਐਵੇਂ ਡੱਕੇ ਹੋਏ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਖਦੇ ਨੇਂ ,
ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੀ ਧੀ , ਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ,
ਵੇਖੋ ! ਰਿੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਪਈ ਨੱਚਦੀ ਏ ।
ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗ ਦੇ ਰੀਤ ਗਉਦੀ ,

ਵਿਚ ਤੀਆਂ ਦੇ ਬੜੀ ਹੀ ਜੱਚਦੀ ਏ ।
ਰਾਣੀ ਗਿੱਧੇ ਦੀ , ਬੋਲੀਆਂ ਪਾ ਨੱਚੇ ,
ਤੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਬੱਚਦੀ ਏ ।
ਸੋਹਣੀ ਹੀਰ ਸਿਆਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਹਣੀ ,
ਜੀਕਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੁੱਚੇ ਕੱਚ ਦੀ ਏ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਂਵਦਾ ਹਾਂ ,
ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ , ਮਰਦਾਨੇ ਰਬਬੀਆ ਨੂੰ ।
ਮਸਤ ਬਾਣੀ 'ਚ , ਮਸਤਕ ਝੁਕ ਜਾਵੈ ,
ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀਆ ਨੂੰ ।

ਜਿਹਲਮ ਅਤੇ ਝਨਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਚੋਂ ,
ਅਉਦੀ ਅਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਪੰਜਾਬੀਆ ਦੀ ।
ਸਤਲੁਜ , ਰਾਵੀ , ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ,
ਡਾਰ ਤਰਦੀ ਪਈ ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ ਦੀ ।
ਚੜ੍ਹਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋੜੋ ,
ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਹੈ ਵੱਡੇ ਨਵੰਬੀਆਂ ਦੀ ।
ਦਿਲ ਬੇਲੁ ਗਲੱਵਕੜੀ ਪਾ ਵੇਖੋ !
ਰੱਲ ਛੱਡ ਕੇ ਤਾਲਿਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦੀ ।

“ਸੁਹਲ” ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬੋਲੀ ,
ਭਾਵੇਂ ਪੁੱਛ ਲਓ , ਅਦਬ-ਅੰਦਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।
ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦਾ ਦੋਵਾਂ ਹੈ ਨੀਰ ਪੀਤਾ ,
ਤਾਹੀਓ ਏਸ ਤੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ।

ਪਾਠ - ਪੂਜਾ

ਪਾਠ - ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਕਰ ਆਰਤੀ ,
ਭਾਵੇਂ ਮਾਲਾ ਫੇਰੀ ਜਾ ।
ਦੁੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਝੂਠੇ ਹੋਣੇ ,
ਐਵੇਂ ਨਾ ਝੂੰ ਕੇਰੀ ਜਾ ।

ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ
ਅੱਜ ਵੀ ਛਿੱਕੇ - ਛਿੱਕੇ ਜਾਪਣ ,
ਭਰੇ ਖੂਨ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚੋਂ
ਕੂਚੀ ਫੜ ਨਾ ਫੇਰੀ ਜਾ ।

ਰੋਹਬ ਤੇਰੇ ਦਾ ਸੂਰਜ ਭੁਖਿਆ
ਆਖਰ ਨੂੰ ਭੁੱਬ ਜਾਵੇਗਾ ,
ਲੁੱਟਾ ਖੋਹਾ ਕਰ ਕੇ ਦੌਲਤ
ਐਵੇਂ ਨਾ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਜਾ ।

ਤੁੱਤਾਂ ਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ
ਰਾਸ ਕਦੇ ਵੀ ਆਈਆਂ ਨਾ ,
ਥੋੜਾਂ ਵਰਗੇ ਕੰਢੇ ਸਭ ਦੇ
ਰਾਹੀਂ ਨਾ ਬਖੇਰੀ ਜਾ ।

ਰੋੜੀ ਬੱਜਗੀ ਉਤੇ ਸਉਣਾ ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸਦਾ ਨਸੀਬ।
ਸੁਪਨੇ ਚੱਕਨਾ ਚੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ,
ਕਰਦਾ ਨਾ ਨੂੰ ਢੇਰੀ ਜਾ ।

ਹੱਕ ਪਰਾਇਆ ਖਾਵਣ ਵਾਲੇ ,
ਸਾਰ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਕੀ ਜਾਨਣ।
ਜਿਸ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਟੱਬਰ ਸੁੱਤਾ ,
ਉਸ ਦੇ ਘਰ, ਇਕ ਵੇਰੀ ਜਾ ।

'ਸਹਲ' ਮਖੋਟੇ ਝੂਠੇ ਪਾ ਕੇ,
ਫਿਰਦੇ ਨੇਤਾ ਕੁਰਸੀ ਖਾਤਰ
ਰਾਸ਼ਨ ਭਾਸ਼ਨ ਵਰਗਾ ਪਾੜਾ ,
ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਨਥੇੜੀ ਜਾ ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ

ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ,
ਹੈ ਨਿਰੀ ਚਾਂਦੀ ਨਿਰੀ ਸੋਨਾ ।
ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ,
ਕੋਈ ਸਵਰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ।

ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ,
ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ।
ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉ ,
ਨੀਂ ਨੀਂ ਸੁੱਖ ਦੀ ਸਉਣਾ ।

ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ,
ਬੜਾ ਖੂਨ ਸਿੰਜਿਆ ਹੈ ।
ਫਿਰ ਕਿਉ ਜਾਪਦੇ ਬੰਦਾ ,
ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਦਾ ਖਡਾਉਣਾ ।

ਬੜੀਆਂ ਆਫਤਾਂ ਆਈਆਂ ,
ਅਸਾਂ ਤਨ ਤੇ ਹੰਡਾਈਆਂ
ਪਰ ਸਿੰਜਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ,
ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੋਣਾ ।

ਜੀਉਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜੇਕਰ ,
ਅਮਨ ਚੈਨ ਦੀ ਸਿੰਦਰੀ
ਮਜ਼ੂਬਾਂ ਦਾ ਛੱਡ ਦਈਏ ,
ਫਿਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਰੋਣਾ ਧੋਣਾ ।

ਖਲਕ ਤੇ ਇਖਲਾਕ ਜੋ ,
ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੈ
ਕਢੇ ਈਰਕਾ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਚੌ
ਹੈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਉਣਾ ।

'ਸਹਲ' ਖੁਲ੍ਹੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ,
ਲਿਖਦਾ ਤੇ ਗਉਦਾ ਚੱਲ
ਅੰਧ ਵਿਸਵਾਸ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ
ਨਿਰਤੇ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ ਗਉਣਾ ।

ਮਾਨਵਤਾ

ਮਸਜਿਦ , ਰਿਹਾਜ਼ੇ , ਗਰੂਦਵਾਰੇ ,
ਮੱਠ ਤੇ ਮੰਦਿਰ ਸਾਂਝੇ ਨੇ ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਜਣ ਵਾਲੇ ,
ਮਾਨਵਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨੇ ।

ਗ੍ਰੰਥ, ਰਮਾਇਣ, ਕੁਗਾਨ ਤੇ ਬਾਈਬਲ
ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ,
ਬਾਣੀ ਨਾ ਜੋ ਸਮਝਣ ਇਸ ਦੀ
ਆਖਰ ਨੂੰ ਪਛਤਾਂਦੇ ਨੇ ।

ਹੈ ਲਹੂ ਲਾਲ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ
ਪਰ ਬੋ ਏਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ੂਬਾਂ ਦੀ,
ਧਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਾਲੇ ਏਥੇ
ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਝਾਂਸੇ ਨੇ ।

ਏਨਾਂ ਸੱਸਤਾ ਖੂਨ ਹੋ ਗਿਆ
ਵੇਖੋ ! ਹੁਣ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ,
ਖੂਨ - ਖਰਾਬਾ ਕਰਦੇ ਵੇਖੋ
ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਮੌ - ਭਾਜੇ ਨੇ ।

ਬੰਦਾ ਬਣ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵੈਰੀ
ਚੌਚਾਹੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆਣ ਖਲੋਤਾ,
ਕੋਈਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਵਾਲੇ
ਝੂਠੇ ਨਾਦ ਵਜਾਂਦੇ ਨੇ ।

“ਸੁਹਲ” ! ਬੋਹਲ ਦੇ ਰਾਖੇ ਵੇਖੋ
ਖਾਈ ਜਾਣ ਸੱਭ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ,
ਬਹਿ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ
ਮਾਲ ਪਰਾਇਆ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ।

ਬਾਬੇ ਤੇ ਲੀਡਰ

ਬਾਪੂ ! ਮੈਂਖੋ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ।
ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾਂ ਬਣ ਸਕਿਆ , ਤਾਂ
ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ।

ਬਾਬੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ‘ਚ ਰਹਿੰਦੇ ।
ਪੰਜ - ਸਤੱ ਚੇਲੇ ਨਾਲ ਨੇ ਬਹਿੰਦੇ ।
ਲੀਡਰ ਵੀ ਤਾਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
ਵੇਖ ਲਈ ਤੂੰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ।
ਜਿਹੜਾ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਮਿਲੇਗਾ ,
ਉਹੀਉ ਅਸਾਂ ਬਨਾਣਾ ਹੈ ।
ਬਾਪੂ ! ਮੈਂਖੋ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ।
ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ।

ਇਕੋ ਈ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੈ ਪਹਿਲੂ,
ਬਾਬਾ , ਲੀਡਰ ਇਕੱਠਾ ਪੇਲ੍ਹ।
ਇਕੋ ਈ ਮਾਂ ਦੇ ਦੇਵੇ ਜਾਏ,
ਇਕ ਹੈ ਰੇਲੂ ਤੇ ਇਕ ਹੈ ਤੇਲੂ।
ਇਹ ਹੱਸਦੀ - ਵਸਦੀ ਢੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ,
ਵਰਤ ਗਿਆ ਕੀ ਭਾਣਾਂ ਹੈ ।
ਬਾਪੂ ! ਮੈਂਖੋ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ।
ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾਂ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ।

ਬਾਬੇ ਦਾ ਪੁੱਤ , ਸੰਤ ਬਣੋਗਾ ,
 ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਬਣੋਗਾ |
 ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਲੀਡਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ,
 ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭਗਵੰਤ ਬਣੋਗਾ |
 ਗੱਲਾਂ - ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਾਂ ,
 ਸੋਹਣਾਂ ਡੰਗ ਟਪਾਣਾਂ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਅੱਨਪੜ੍ਹ ਸੰਤ ਕਹਾਉਂਦੇ ਏਥੇ |
 ਮੱਥਾ ਨਿੱਤ ਟਿਕਾਉਂਦੇ ਏਥੇ |
 ਬਹੁ - ਲੱਖੀਆਂ ਹੀ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ,
 ਵੈਖ ! ਰੋਹਬ ਜਮਾਉਂਦੇ ਏਥੇ |
 ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ,
 ਉਚੱਚ ਰੁੱਤਬਾ ਪਾਣਾਂ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ਜੀ ! ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦੈ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਮੈਂ ਵੱਡੇ - ਵੱਡੇ ਦੇ ਕੇ ਭਾਸ਼ਨ |
 ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਖਾ ਜਾਣਾ ਰਾਸ਼ਨ |
 ਇਹੀਉਂ ਸੱਚਾ - ਸੌਦਾ ਹੁੰਦਾ ,
 ਛੜ ਕੇ ਮਾਲਾ ਲਾ ਲਉ ਆਸਣ |
 ਜੇ ਇਹ ਵੇਲਾ ਹੱਥ ਨਾ ਆਇਆ ,
 ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਾਪੂ! ਪਛਤਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਮੇਰੇ ਅਗੇ - ਪਿਛੇ ਹੋਣਗੇ ਚੇਲੇ |
 ਦੀਵਾਨ ਲਗੋਗਾ , ਵੱਡੇ ਮੇਲੇ |
 ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀ ਹਉ ਸਟੇਜ ,
 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਹਿਲੇ - ਦਹਿਲੇ |
 ਚੀਫ਼ਮਨਿਸਟਰ ਬਣ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ,
 ਪੀ ਐਮ . ਨਾਲ ਖਾਣੋਂ ਖਾਣਾਂ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ,
 ਮਨਿਸਟਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ! ਵੇਖ ਲਈ ਹੂੰ ,
 ਮੈਂ ਨੇਤਾ , ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਸੁੱਖਣਾਂ ਸੁੱਖਦੇ ਅਉਣਗੇ ਲੋਕੀ |
 ਪੇਰੀਂ ਹੱਥ ਲਗਾਉਣਗੇ ਲੋਕੀ |
 ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ,
 ਉਤੇ , ਛੁੱਲ ਬਰਸਾਉਣਗੇ ਲੋਕੀ |
 ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣਗੇ ਭੇਟਾ ,
 ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾਂ ਬਾਣਾਂ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਰੂੰ ਉਗਰਾਈ ,
 ਹੈ ਸੱਚੀ - ਸੁੱਚੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ |
 ਜੇ ਕੋਈ ਉਚੱਚ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਿਆ ,
 ਖਜਾਨੇ ਦੀ ਕਰ ਦਉ ਤਬਾਹੀ |
 ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਪਾ !
 ਤੇਰਾ ਈ ਨਾਂ ਚਮਕਾਣਾ ਹੈ |
 ਜੇ ਬਾਬਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ, ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਵੇਖੀ , ਘੁੱਟਣੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਗੋਡੇ |
 ਨਾਲੇ ਚੇਵੀਆਂ ਘੁੱਟਣੋਂ ਮੇਦੇ |
 ਬਣ ਮਿਨਿਸਟਰ ਡੇਰੇ ਅਉਣੋਂ ,
 ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ , ਰੋਡੇ - ਭੋਡੇ |
 ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਉ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉ ,
 ਬਾਬੇ ਨੇ ਛਰਮਾਣਾ ਹੈ |
 ਹੁਣ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕੀ ਬਾਪੂ |
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਕੁੜੀ , ਕਾਰ ਡਰਾਈਵਰ ਹਉ|
 ਬਾਬੇ ਦੇ ਉਹ ਚਰਨ ਵੀ ਧੋਊ|
 ਝੰਡੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਜੇ ਆਏ ,
 ਤਾਂ, ਅੱਗੇ ਫੜ ਕੇ ਥਾਲ ਖਲਉ|
 ਦੇਣੋਂ ਨੋਂ ਸੱਭਨ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ,
 ਤਾਹੀਉਂ ਲੋਕਾਂ ਆਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਚਾਹੇ ਲੀਡਰ ਛੋਟਾ ਮੇਟਾ ਹੋਵੇ।
 ਉਹ ਪੂਰਾ ਦਿਲ ਦਾ ਖੋਟਾ ਹੋਵੇ |
 ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ , ਡੇਰੇ ਦਾ ਬਾਬਾ ,
 ਖਾ - ਖਾ ਬਣਿਆਂ ਝੋਟਾ ਹੋਵੇ |
 ਇਕ ਢੂਜੇ ਦਾ ਫਰਕ ਨਾ ਕੋਈ ,
 ਆਕੱਡ ਨਾਲ ਬੁਲਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਏਥੇ ਕੋਈ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲਾ |
 ਜਾਂ ਕੋਈ 'ਸੁਹਲ' ਨਸ਼ਹਿਰੇ ਵਾਲਾ।
 ਲੀਡਰ ਜਿਹੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ,
 ਬਣ ਜਾਏ ਉਹ ਲਿਸਕਾਰੇ ਵਾਲਾ |
 ਬਾਬਾ ! ਸੱਭ ਪੁਆ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ,
 ਮੈਨੂੰ ਤੂੰਹੀ ਜਿਤਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਲੀਡਰ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਬਾਬਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਬਾਬੇ , ਨੇਤਾ ਬਣਕੇ ਡਾਰੂ।
 ਸੱਭ ਨੂੰ ਫੇਰੀ ਜਾਂਦੇ ਚਾਰੂ।
 ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਫਿਰ ਕੀ ਬਣੂਗਾ ,
 ਜੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ ਬਾਪੂ।
 ਤੰਦ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਣੀ ਟੁੱਟੀ ,
 ਨਾਲੇ ਟੁੱਟਿਆ ਤਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਜੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ,
 ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ |

ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆ ਨਾ ਹੀ ਡਿਗਰੀ
 ਬਾਬੇ - ਨੇਤਾ ਦੀ ਨਾ ਵਿਗੜੀ |
 ਪੁੱਛ ਮਾਰ ਕੇ ਪਏ ਲਖੇੜਨ ,
 ਮੱਝ ਹੋਏ ਜਿਉ ਲਿਬੜੀ-ਤਿਬੜੀ।
 'ਸੁਹਲ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਓ,
 ਅਪਣਾ - ਆਪ ਬਚਾਣਾਂ ਹੈ |
 ਬਾਪੂ ! ਮੈਥੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ,
 ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬਣ ਜਾਣਾਂ ਹੈ |
 ਬਾਬਾ ਵੀ ਜੇ ਬਣ ਨਾ ਸਕਿਆ ,
 ਤਾਂ ਲੀਡਰ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾਂ ਹੈ |

ਬਿ੍ਰੂਹੋਂ ਦੀ ਬਾਤ

ਅਪਣੇ ਬਿਗਾਨੇ ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਖੜੇ ਰਹਿਣਗੇ ,
ਤਾਂ ਬਿ੍ਰੂਹੋਂ ਦੀ ਬਾਤ ਫਿਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏਂਗਾ ।

ਤਿੱਪ - ਤਿੱਪ ਹੰਡੂ ਜਦੋਂ ਅਧੀਆਂ ਚੌਂ ਵਾਹਿਣਗੇ ,
ਦਿਲ ਨੂੰ ਦਿਲਸੇ , ਝੂੱਠੇ - ਸੱਚੇ ਦਈ ਜਾਏਂਗਾ ।

ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਤਾਈ , ਠੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ ਚੰਨਾ !
ਦਸ ਕਿਹੜੇ ਹੱਸਲੇ ਚੌਂ , ਤੇਲ ਉੱਤੇ ਪਾਇਏਗਾ ।

ਹੋਕਿਆਂ ਤੇ ਹਾਵਿਆਂ ਚੰਚ , ਉਲਥੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ,
ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਲੰਘੀ ਵਾਟ , ਕਿਵੇਂ ਤੂੰ ਮੁਕਾਏਂਗਾ ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਚਾਨਣਾਂ , ਹਨੇਰਾ ਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਏ ,
ਬੈਠ ਕੇ ਇੱਕਲੇ ਕਿਵੇਂ , ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਤਾਏਂਗਾ ।

ਮੌਤ ਹੈ ਸੱਚਾਈ ਤੇ , ਅਟੱਲ ਅਉਣੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ,
ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਮੌਤ ਕੋਲੋਂ , ਮੁੱਖਜ਼ਾ ਛੁਪਾਏਂਗਾ ?

ਮੇਰੀ ਤੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ , ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਰੂਹ ਬੋਲੂ,
“ਸੁਹਲ” ਸਾਜ ਹਿੱਜਰਾਂ ਦਾ , ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਵਜਾਏਂਗਾ ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾ

ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਤਾਂ ਬਚਿੱਅਂ ਵਰਗੇ ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ।
ਕੋਈ ਲੈਂਦੇ ਸਵਰਗ ਨਜ਼ਾਰੇ ,
ਕੋਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ।

ਸਦਾ ਨਾ ਬਾਗੀ ਬੁਲਬੁਲ ਬੋਲੇ,
ਸਦਾ ਨਾ ਮੌਜ ਬਹਾਰਾਂ ।
ਪੀਰ , ਪੈਰਾਬਰ , ਵਲੀ ਔਲੀਏ ,
ਤੁਰ ਗਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ।
ਮਿਰਜ਼ਾ , ਰਾਂਝਾ , ਪੁਨ੍ਹੂ ਤੁਰ ਗਏ ,
ਆਸ਼ਕ ਜੋ ਅਖਵਾਂਦੇ ।
ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਲੰਘੀ ,
ਕਈ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਪਛਤਾਂਦੇ ।
ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੇ ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ।
ਕੋਈ ਲੈਂਦੇ ਸਵਰਗ ਨਜ਼ਾਰੇ ,
ਕੋਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ।

ਆਕੜ , ਡਾਕੜ , ਚਾਦਰ , ਤੁਰਲੂ ,
ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੁੜਤਾ ।
ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦਾ ਜਿਹੜਾ ,
ਬਿਨਾਂ ਲਗਾਇਉਂ ਤੜਕਾ ।
ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲੇ ,
ਹਰ ਬੰਦੇ ਤੇ ਆਦੇ ।
ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੇ ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ।
ਕੋਈ ਲੈਂਦੇ ਸਵਰਗ ਨਜ਼ਾਰੇ ,
ਕੋਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ।
ਅੱਖੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾਂ , ਕੰਨੋਂ ਬੋਲਾ ,
ਤੁਰਦਾ ਠੋਡੇ ਖਾਵੇ ।

ਲੱਕੋ ਕੁੱਬਾ ਹੱਥ ਡੰਗੇਰੀ ,
ਨਾ ਕੋਈ ਦਰਦ ਵੰਡਾਵੇ ।
ਦੰਦਾਂ ਬਾਝ ਨਾ ਖਾਧਾ ਜਾਵੇ ,
ਖਾਣੇ ਜੋ ਮੰਨ ਭਾਂਦੇ ।
ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਤਾਂ ਬਚਿੱਅਂ ਵਰਗੇ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ।
ਕੋਈ ਲੈਂਦੇ ਸਵਰਗ ਨਜ਼ਾਰੇ,
ਕੋਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ।

ਚੰਜ੍ਹਿਆ ਸੂਰਜ ਛੁੱਬ ਜਾਂਦਾ,
ਤਾਂ ਫਿਰ , ਸਵੇਰਾ ਹੋਵੇ ।
ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਰ , ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ,
ਜਿੰਦਰੀ ਦੇ ਧੋਣੇਂ ਧੋ ਜਾਵੇ ।
ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਰ , ਸਾਕ , ਸਬੰਧੀ ,
ਕੋਈ ਕੋਈ ਫਰਜ ਨਿਭਾਂਦੇ ।
ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਤਾਂ ਬਚਿੱਅਂ ਵਰਗੇ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ।
ਕੋਈ ਲੈਂਦੇ ਸਵਰਗ ਨਜ਼ਾਰੇ,
ਕੋਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ।

ਸਾਰੀ ਉਮਰੇ ਕੀਤਾ ਜਿਹਨੇ ,
ਜੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਚੰਗੇਰਾ ।
‘ਸੁਹਲ’ ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ,
ਫਿਰ ਚਮਕੇ ਨਵਾਂ ਸਵੇਰਾ ।
ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ,
ਉਹ ਜੱਗ ਉਤੇ ਰੁਸ਼ਨਾਂਦੇ ।
ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਤਾਂ ਬਚਿੱਅਂ ਵਰਗੇ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ।
ਕੋਈ ਲੈਂਦੇ ਸਵਰਗ ਨਜ਼ਾਰੇ ,
ਕੋਈ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ।

ਮਾਂ ਅਪਣੀਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ

ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ ,
ਮਾਂ ਅਪਣੀਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ।
ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ,
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੋਲੀ ਦਾ ।

ਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਏ ਤੇਰੇ ,
ਜਦ ਤੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਉਸ ਲਾਇਆ ਤੈਨੂੰ ,
ਜਦ ਬੋੜਾ ਕੁ ਰੋਇਆ ਸੀ ।
ਮਾਂ ਕਹਿਣਾਂ ਵੀ ਮਾਂ ਸਿਖਾਇਆ,
ਨਾ ਕੁਝ ਮਾਂ ਲਕੋਇਆ ਸੀ ।
ਫਿਰ ਤੂੰ ਬਾਪੂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ,
ਡਿੱਗ-ਡਿੱਗ ਜਦੋਂ ਖਲੋਇਆ ਸੀ ।

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਅਉਦਾ,
ਦੁੱਧ ਮੱਖਣ ਦੀ ਕੌਲੀ ਦਾ ।
ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ,
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੋਲੀ ਦਾ ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ,
ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸਨ ਪਾ ਲਉਗੇ ।
ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਸੇਗੀ ,
ਜੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਉਗੇ ।
ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ , ਵੇਦ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ,
ਜੀਵਨ ਸੁਰਗ ਬਣਾ ਲਉਗੇ ।
ਤਾਂ ਹੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਅਉਣੀ,
ਜੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਗਲ ਲਾ ਲਉਗੇ ।

ਪੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ , ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ,
ਕਰ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਬਉਲੀ ਦਾ ।
ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ,
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੋਲੀਦਾ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਸਵੇਰੇ ,
ਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਆ ਕਰ ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ, ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤੂੰ ,
ਡੋਲੀ ਅਪਣੀ ਭਰਿਆ ਕਰ ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇਰੇ ਕੰਸ ਆਏਗੀ ,
ਤੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ ਮਰਿਆ ਕਰ ।
ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਾਈ ,
ਨਾ ਤੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਕਰ ।

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ
ਇਕ ਇਕ ਵਰਕਾ ਫੋਲੀ ਦਾ ।
ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ,
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੋਲੀਦਾ ।

ਉੱਚਾ , ਸੁੱਚਾ , ਸੋਹਣਾ ਰੁਤਬਾ,
ਤੁਸੀਂ ਰਖਿਉ ਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ।
ਨਿੱਤ - ਨੇਮ ਕਰ ਉਠ ਸਵੇਰੇ ,
ਫਿਰ ਜਪਿੱਉ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ।
ਸੱਭ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਮਿਲੇਗਾ ,
ਇਹਦੀ ਸੰਘਣੀਂ ਛਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ।
ਹਰ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਉਚਾ ਦਰਜਾ ,
ਸੱਭ ਰਖਿਉ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ 'ਸੁਹਲ' ,
ਬਹਿ ਕੇ ਢੁੱਖਤਾ ਫੋਲੀ ਦਾ ।
ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ ,
ਮਾਂ ਅਪਣੀਂ ਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ।

ਜਦ ਤੋਂ

ਜਦ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਈ ਤੇ ,
ਉਸੱਤੇ ਬਾਗ ਮੇਰੇ ।
ਜੋ ਢੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਪਾਲੇ ,
ਲੜ ਗਏ ਨਾਗ ਮੇਰੇ ।

ਕਿਸਮਤ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਤੇ ,
ਜੈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ।
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਹਥੋਂ ਹੀ ਮਰਨਾਂ ,
ਏਰੇ ਮਿਥਿਆ ਸੀ ।
ਉਹ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਲੈ ਗਈ
ਲੁੱਟ ਕੇ ਭਾਗ ਮੇਰੇ ,
ਜਦ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਈ ਤੇ ,
ਉਸੱਤੇ ਬਾਗ ਮੇਰੇ ।
ਜੋ ਢੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਪਾਲੇ ,
ਲੜ ਗਏ ਨਾਗ ਮੇਰੇ ।

ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਸੀ ਲਿਖੀਆਂ ,
ਤੌਰ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸੀਂ ।
ਤੰਅਪਣੋਂ ਹੱਥੀਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ,
ਬੇ - ਪ੍ਰਵਾਹੀਆਂ ਸੀਂ ।
ਹਣ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ ਆਣ ,
ਬਨੇਰੇ ਕਾਗ ਤੇਰੇ ।
ਜਦ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਈ ਤੇ ,
ਉਸੱਤੇ ਬਾਗ ਮੇਰੇ ।
ਜੋ ਢੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਪਾਲੇ ,
ਲੜ ਗਏ ਨਾਗ ਮੇਰੇ।

ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਜਦ ਬਹਿ ਕੇ ,
 ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ।
 ਇਕ ਢੂਸੇ ਦੇ ਚੰਗ ਦਾ ,
 ਪਾਣੀ ਭਰਦੇ ਸਾਂ ।
 ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਈਏ ,
 ਮੁੱਕੀ ਰਾਗ ਮੇਰੇ ।
 ਜਦ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਈ ਤੇ ,
 ਉਜੱੜੇ ਬਾਗ ਮੇਰੇ ।
 ਜੋ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਪਾਲੇ ,
 ਲੜ ਗਏ ਨਾਗ ਮੇਰੇ।

ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਮਿੱਤ ਨਹੀਂ ,
 ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ।
 ਉਹ ਆਘੋ ਵਿਚ ਹੀ ਡੰਗ ,
 ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।
 'ਮੁਹਲ' ਰਹਿਣ ਜੀਉਂਦੇ

ਸਦਾ ਸੁਹਾਗ ਤੇਰੇ ।
 ਜਦ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਈ ਤੇ ,
 ਉਜੱੜੇ ਬਾਗ ਮੇਰੇ ।
 ਜੋ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਪਾਲੇ ,
 ਲੜ ਗਏ ਨਾਗ ਮੇਰੇ।

ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ

ਸੱਜਣਾ ਬਣ ਜਾ ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ ।
 ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਰੀਤ ।

ਰੱਬ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਲੱਭਦੇ ਤੁਰ ਗਏ ,
 ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਪੀਰ ਪੈਰੀਬਰ ।
 ਵਸਦਾ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਗੁਰੁ-ਦੁਆਰੇ ,
 ਨਾ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ ਗਿਰਜੇ ਅੰਦਰ ।
 ਜੇਕਰ ਓਸ ਨੂੰ ਪਉਣਾਂ ਚਾਹਵੇ ,
 ਬਣ ਪੇਣਾਂ ਦਾ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ।
 ਸੱਜਣਾ ਬਣ ਜਾ ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ ।
 ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਰੀਤ ।

ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਖਿੜ ਜਾਵਣ ਕਲੀਆਂ ,
 ਆਵੇ ਮਿੱਠੀ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਬੈ ।
 ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਕਾਂ ਲਾਵੇ ,
 ਪੈਂਦੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਨਸੈ ।
 ਜਦ ਨੱਚੇ ਤਿੱਤਲੀ ਛੁੱਲਾਂ ਉਤੇ ,
 ਦਿਲ ਸਭ ਦੇ ਹੈ ਲੈਂਦੀ ਮੋਹ ।
 ਤੂੰ ਵੀ ਮੰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈ ,
 ਮੇਰੀ ਸੱਚੀ - ਸੁੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ।
 ਸੱਜਣਾ ਬਣ ਜਾ ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ ।
 ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਰੀਤ ।

ਭੱਵ-ਸਾਰਾਰ ਹੈ ਭਰਿਆ ਭਰਿਆ ,
 ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਿਆ-ਡਰਿਆ ।
 ਲੱਖਾਂ ਤਾਰੂ ਤਰਦੇ ਵੇਖੇ ,
 ਸੋਹਣੀ ਵਾਂਗਰ ਕੋਈ ਨਾ ਤਰਿਆ ।
 ਸਿਰ ਤੇ ਭੀੜ ਜਦੋਂ ਪੈ ਜਾਵੇ ,
 ਬੰਦਾ ਜਾਪੇ ਮਰਿਆ - ਮਰਿਆ ।

ਆਸਕ ਜਦ ਹੋ ਜਾਏ ਦੀਵਾਨਾ ,
ਲੋਕ ਪੁਕਾਰਨ ਭੀਤੇ - ਭੀਤ ।
ਸੱਜਣਾ ਬਣ ਜਾ ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ ।
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਰੀਤ ।

ਇਸਕ, ਸਾਈ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਗਾਇਆ ,
ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਕੇ ਦੀ ।
ਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੌਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ,
ਮਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸਕੇ ਦੀ ।
ਮਸਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ,
ਤਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸਕੇ ਦੀ ।
‘ਸੁਹਲ’ ਸੱਚਾ ਨਿਹੁੰ ਲਗਾ ਲੈ ,
ਹੱਥੋਂ ਵੇਲਾ ਜਾਏ ਨਾ ਬੀਤ ।
ਸੱਜਣਾ ਬਣ ਜਾ ਮਨ ਦਾ ਮੀਤ ।
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਰੀਤ ।

ਮਾਂ

ਰਾਜੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਜਨਮੇ ,
ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਾਈ ।
ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਕੋਈ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ,
ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇਣ ਵਧਾਈ ।

ਮਾਂ ਬਾਝੋਂ ਜੱਗ ਸੁੰਨਾ ਸੁੰਨਾ ,
ਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਘਰ ਨਾਸ਼ਾਦ ।
ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਈ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ,
ਮਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜੱਗ ਅਬਾਦ ।

ਮਾਂ ਮੱਮਤਾ ਦੀ ਮਾਰੀ ਲੋਕੋ ,
ਬੱਚਿਆਂ ਖਾਤਰ ਮਰ ਜਾਦੀ ਹੈ।
ਸੌ ਸੱਖਣਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਖਾਤਰ ,
ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਪਾਕ ਪਵਿਤਰ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ,
ਮਾਂ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਉਚਾ .
ਮਾਂ ਦੀ ਮੱਮਤਾ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ,
ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਸਾਰ ਸਮੁੱਚਾ,

ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਤਾਂ ਮਾਰੋ ,
ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿੜੀ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ।
ਮਾਂ ਤੂੰ ਗੂੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੱਭਣੀ ,
ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ।

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇਗੇ ,
ਮਾਂ ਦਾ ਭੁੱਲਿਓ ਨਾ ਅਹਿਸਾਨ ।
ਸੱਭ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਜਾਈ ,
ਮਾਂ ਹੀ ਲੋਕੋ , ਹੈ ਭਗਵਾਨ ।

ਮਾਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ,
ਮਾਂ ਦੀ ਪੁਜਾ ਕਰ ਕੇ ਵਖ ।
ਤੇਰੀ ਪੁੱਠੀ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ,
ਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਕਰਨੇ ਲੇਖ ।

ਮਾਂ ਜੇਕਰ ਤੁਰ ਗਈ 'ਸੁਹਲ' ,
ਫਿਰ ਜੱਗ ਤੇ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ।
ਛਾਵਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਲੱਖਾਂ ਹੋਵਣੀ ,
ਮਾਂ ਤੋਂ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ।

ਮੇਰੀ ਡਿੱਤਲੀ

ਡਿੱਤਲੀ ਪਾ ਕੇ ਸਟ ਗੁੱਲਾਬੀ ,
ਛੁਲਾ ਉਤੇ ਬੋਹੰਦੀ ਏ |
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਖੰਭ ਹਿਲਾ ਕੇ
ਕੀ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਏ |

ਛੁੱਲ ਦੀ ਪੱਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਧਰੇ ,
ਭਾਰ ਹੈ ਤੇਰਾ ਥੋੜਾ ਨੀ |
ਕਿਥੋਂ ਤੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਏ ,
ਹੁਸਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੋੜਾ ਨੀ |

ਰੰਗ - ਬਰੰਗੇ ਸੂਟਾਂ ਦੀ ਤੈ ,
ਸੰਦਰ ਬੇਸਕ ਰਾਣੀ ਏ |
ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ,
ਮੇਰੇ ਜੇਹੀ ਕਹਾਣੀ ਏ |

ਗਮਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ,
ਸੁਹਾਣੇ ਛੁੱਲ ਲਗਾਂਦਾ ਹਾਂ |
ਉਠ ਸਵੇਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ,
ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਪਾਂਦਾ ਹਾਂ |

ਮੈਂ ਕਹਿਨਾਂ ਜੋ ਮੈਥੈਂ ਵਿਛੱਡੀ ,
ਇਹੀਉ ਮੇਰੀ ਡਿੱਤਲੀ ਹੈ |
ਮੈਂ ਜਾਣਾਂ ਜਾਂ ਇਹ ਹੀ ਜਾਣੇ ,
ਇਹ ਗੱਲ , ਸਾਡੇ ਵਿੱਚਲੀ ਹੈ |

ਜੀ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਵੇਖੀ ਜਾਵਾਂ ,
ਤੇਰੇ ਸੁਹਣਿਆਂ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ |
ਅੱਪਰ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਵੇਖਾਂ
ਹੋਰ ਉਡੇਦੇ ਫੰਬ੍ਰਾਂ ਨੂੰ |

ਮੇਰੇ ਵਲ ਉਹ ਤੱਕੀ ਜਾਵੇ ,
ਮੈਂ ਉਡਾਵਾਂ ਉਡਦੀ ਨਹੀਂ |
ਉੱਡ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੌਢੇ ਬਹਿ ਜਾਏ ,
ਅਉਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁੜਦੀ ਨਹੀਂ |

ਖਿੜੇ ਗੁੱਲਾਬੀ 'ਸੁਹਲ' ਛੁਲਾਂ ਤੇ
ਆਣ ਸਵੇਰੇ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ |
ਪਤਾ ਨਹੀਂ 'ਕੁਲਵੰਤੀ' ਵਾਂਗਾਰ ,
ਕੀ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(101)

ਗੁੱਲਾਬੀ
ਉਤੇ ਬਹਿੰਦੀ

ਮੰਜ਼ਿਲ

ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੇਰੀ ਦੂਰ ਖੜੀ ਹੈ,
ਮੈਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੇ |
ਆ ਜਾ ਚੰਨਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ,
ਦੂਰੋਂ ਪਈ ਪੁਕਾਰੇ |

ਰਾਹ ਵਿਚ ਨੇ ਸੂਲਾਂ ਕੰਡੇ ,
ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਾ ਸੁੰਨਾਂ - ਸੁੰਨਾਂ |
ਜੇ ਪੈਰੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਚੁੱਭੇ ,
ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਕੀ ਜ੍ਰੀਨਾਂ |
ਦੱਬ੍ਹ ਸਰਕੱਜਾ, ਸਾਂ-ਸਾਂ ਕਰਦੇ ,
ਮਾਰਨ ਪਏ ਹੁਲਰੇ |
ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੇਰੀ ਦੂਰ ਖੜੀ ਹੈ ,
ਮੈਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੇ |
ਆ ਜਾ ਚੰਨਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ,
ਦੂਰੋਂ ਪਈ ਪੁਕਾਰੇ |

ਥੋੜਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਾੜ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ,
ਲੰਘਾਣਾਂ ਔਖਾ ਹੋਇਆ |
ਪੈਂਦੇ ਸੱਲ , ਕਲੇਜੇ ਚੀਜਾਂ ,
ਮੈਂ ਹੋਕਾ ਭਰ ਰੋਇਆ |
ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗੇ ਹੱਥ ਵੀ ਤੇਰੇ ,
ਕਰਦੇ ਪਏ ਇਸਾਰੇ |
ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੇਰੀ ਦੂਰ ਖੜੀ ਹੈ ,
ਮੈਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੇ |
ਆ ਜਾ ਚੰਨਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ,
ਦੂਰੋਂ ਪਈ ਪੁਕਾਰੇ |

(102)

ਗੁੱਲਾਬੀ
ਉਤੇ ਬਹਿੰਦੀ

ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ,
ਪੌਰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਾਂ |
ਪਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਤੇਰੇ ਅੜੀਏ ,
ਭਿੱਜਿਆਂ - ਭਿੱਜਿਆਂ ਅੱਖਾਂ |
ਮੇਰੇ ਭਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਛੁੱਥਾ ,
ਛੁੱਥੇ ਚੰਨ ਸਿਤਾਰੇ |
ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੇਰੀ ਢੂਰ ਖੜੀ ਹੈ ,
ਮੈਨੂੰ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੇ |
ਆ ਜਾ ਚੰਨਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ,
ਦੂਰੋਂ ਪਈ ਪੁਕਾਰੇ |

ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ,
ਹੁਣ ਹੋਕਾ ਭਰ ਕੇ ਰੈਈ |
ਹੋਰ ਨਾ ਏਥੇ ਪਾਪ ਕਮਾਉ ,
ਮੈਂ ਹੋਈ ਅੱਧਮੋਈ |
ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੀ ਹੈ ਪਉਣੀ 'ਸੁਹਲ',
ਕਰ - ਕਰ ਲੋਕਾਂ ਚਾਰੇ |
ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੇਰੀ ਢੂਰ ਖੜੀ ਹੈ ,
ਮੈਨੂੰ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੇ |
ਆ ਜਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ,
ਦੂਰੋਂ ਅੱਜ ਪੁਕਾਰੇ |

ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੱਗਣ ਹਵਾਵਾਂ

ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੱਗਣ ਹਵਾਵਾਂ
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |
ਠੰਡੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ,
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |

ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਲੀ ,
ਕਣਕਾਂ ਨਿਸਰਤ ਪਈਆਂ |
ਦਿਲ ਤੋਂ ਬੁਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ,
ਸੱਭੇ ਵਿਸਰਤ ਗਾਈਆਂ |
ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੰਗ ਦੁਆਵਾਂ ,
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |
ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੱਗਣ ਹਵਾਵਾਂ
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |
ਠੰਡੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ,
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |

ਸੋਨੇ ਜਿਹੀਆਂ ਸਰੋਆਂ ,
ਰੰਗ ਵਟਾਏ ਨੇ |
ਖੇਤਾਂ ਰੰਗ ਬਸੰਤੀ ,
ਚੌਲੇ ਪਾਏ ਨੇ |
ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਸਤ ਅਦਾਵਾਂ ,
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |
ਠੰਡੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ,
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |
ਠੰਡੀਆਂ ਲੱਗਣ ਹਵਾਵਾਂ ,
ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀਆਂ |

ਮੌਸਮ ਬੜਾ ਸੁਹਾਣਾਂ ,
ਸੋਹਣਾਂ ਲੱਗਦਾ ਏ |
ਛੁੱਟੀ ਨਵੀਂ ਕਰੂਬਲ ,

ਬੂਟਾ ਛੱਬਦਾ ਏ ।
 ਮਾਣੋ ਮਿੱਠੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ,
 ਅਪਣੋ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ।
 ਸਿੱਠੀਆਂ ਲੱਗਣ ਹਵਾਵਾਂ,
 ਅਪਣੋ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ।
 ਠੰਡੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ,
 ਅਪਣੋ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ।

ਸਿੱਠੇ - ਮਿੱਠੇ ਗੀਤ ਨੋ ,
 ਕੋਇਲਾ ਥੇਲਦੀਆਂ ।
 ਕੁੰ - ਕੁੰ ਕਰਕੇ ਦਿਲ ,
 ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਡੋਲਦੀਆਂ ।
 ਉੱਡੱਲ 'ਸੁਹਲ' ਬਲਾਵਾਂ,
 ਅਪਣੋ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ।
 ਠੰਡੀਆਂ ਲਗੱਣ ਹਵਾਵਾਂ ,
 ਅਪਣੋ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ।
 ਠੰਡੀਆਂ ਸਿੱਠੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ,
 ਅਪਣੋ ਵਤਨ ਦੀਆਂ ।

ਯਾਦਾਂ

ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ,
 ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇ ਲਉਦਾ ਹਾਂ ।
 ਵੇਖ ਵੇਖ ਤਸਵੀਰ ਤੇਰੀ ਨੂੰ ,
 ਅਪਣਾਂ ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਉਦਾ ਹਾ ।

ਤੂੰ ਸੁਪਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ ,
 ਦੁੱਸ ! ਕੀ ਤੇਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ।
 ਤੇਰੇ ਬਾਝੋ ਸਜਣੀ ਮੇਰੀ ,
 ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਜੇ ਅਧੂਰੀ ਹੈ ।
 ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਦਰਿਆ ਕਰਕੇ ,
 ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ।
 ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ,
 ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇ ਲਉਦਾ ਹਾਂ ।

ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਜਦ ਤੋ ਮੁੱਕੀ ,
 ਹੁਣ ਲੀਲਾ ਨਵੀਂ ਨਿਆਰੀ ਹੈ ।
 ਪੱਤੜੜ ਵਰਗੀ ਦਿਲ ਤੇਰੇ ਦੀ ,
 ਫਿਰ ਵੀ ਝਿੜੀ ਕਿਆਰੀ ਹੈ ।
 ਨਿੱਕੀ - ਨਿੱਕੀ ਵੇਖ ਕਰੂਬਲ ,
 ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਉਦਾ ਹਾਂ ।
 ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ,
 ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇ ਲਉਦਾ ਹਾਂ ।

ਹਿਜਰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ,
 ਜੇ ਤੂੰ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਬਣੋਂ ।
 ਤਾਂ ਛਿਰ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ,
 ਸੁਹਣੀ ਜੇਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਬਣੋਂ ।
 ਮਹਿਡਲ ਦੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂਚਾਰੀ,
 ਝੂਠਾ ਹੀ ਮੁਸਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ।
 ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ,
 ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇ ਲਉਦਾ ਹਾਂ ।

ਰੁਸ ਗਏ

ਮੰਜ਼ਿਲ ਏਂ ਤੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ,
ਤੇ ਰੀਅਂ ਪਾਈਆਂ ਪੈ ਝਾਂ ਨੂੰ
ਤੇਰੇ ਉਕੱਰੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ,
ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਝੁਰਦਾ ਹਾਂ |
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ,
ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ |
ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ,
ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ |

ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕੋ ਤਾਂਘ ਰਹੀ ,
ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ , ਇਕ ਤੂੰ ਹੋਵੈਂ |
'ਸੁਹਲ' ਸੱਚੇ ਸੁਪਨੋਂ ਅੰਦਰ ,
ਨਾ ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ , ਨਾ ਤੂੰਰੋਵੈਂ |
ਵਿੱਛੜ ਗਏ ਹਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਆਪਾਂ ,
ਛਿਰ ਵੀ ਮਿਲਣਾ ਚਹੁੰਦਾ ਹਾਂ |

ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ,
ਘੁੱਟ ਕੇ ਸੀਨੇਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ |
ਵੇਖ ਵੇਖ ਤਸਵੀਰ ਤੇਰੀ ਨੂੰ ,
ਅਪਣਾਂ ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਉਂਦਾ ਹਾਂ |

ਰੁਸ ਗਏ ਨੇ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ,
ਜੋ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ |
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਭੁੱਲੇ ,
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਛਾਣਦੇ |

ਬਿ੍ਰੋਂ ਦਿਆਂ ਲਡੜਾਂ 'ਚ ,
ਲੇਪ - ਲੇਪ ਦੁੱਖ ਹੈ |
ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਿਉਂ
ਸੁੱਕਾ ਹੋਇਆ ਰਖੁੱਹ ਹੈ |
ਪੱਕੀ ਵੀ ਉੱਡ ਗਏ ,
ਛਾਵਾਂ ਸੀ ਜੋ ਮਾਣਦੇ |
ਰੁਸ ਗਏ ਨੇ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ,
ਜੋ ਸੀ , ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ |
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਭੁੱਲੇ ,
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਛਾਣਦੇ |

ਭੁੱਖਾ - ਭੁੱਖਾ ਇਹ ਮਨ ਮੇਰਾ,
ਪਿਆ ਹੈ ਘਬਰਾਵਦਾ |
ਅਪਣੇ ਹੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ,
ਬਾਤਾਂ ਅੱਜ ਪਾਂਵਦਾ |
ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਤੁਰ ਗਏ ਨੇ ,
ਹਾਣੀ ਮੇਰੇ ਹਾਣ ਦੇ |
ਰੁਸ ਗਏ ਨੇ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ,
ਜੋ ਸੀ ਮੇਰੇ ਹਾਣ ਦੇ |
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲੇ ,
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਛਾਣਦੇ |

ਸਜਣਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹੁਣ
ਬਣੀ ਛਰਿਆਦ ਹੈ ।
ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਯਾਰੋ ,
ਹੋਇਆ ਥੇ - ਆਬਾਦ ਹੈ ।
ਹੋਏ ਹਾਂ ਵੀਰਾਨ , ਥਾਂ-ਥਾਂ
ਦੀ ਖਾਕ ਪਏ ਢਾਣਦੇ ।
ਤੁਸ ਗਏ ਨੇ ਰੀਤ ਮੇਰੇ ,
ਜੋ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲੇ,
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਛਾਣਦੇ ।

ਜਿਹੜੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਫਿਰ ,
ਮੁੜ ਕੇ ਵੀਂ ਅਉਦੇ ਨਹੀਂ ।
ਵਸਲਾਂ ਦੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ,
ਫੇਰਾ ਕਦੇ ਪਉਦੇ ਨਹੀਂ ।
'ਸ਼ਹਲ' ਛੁੱਲ ਟੁੱਟ ਗਏ ਨੋਂ ,
ਹਰੇ - ਭਰੇ ਡਾਕ੍ਖ ਦੇ ।
ਤੁਸ ਗਏ ਨੇ ਰੀਤ ਮੇਰੇ ,
ਜੋ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲੇ,
ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਛਾਂਦੇ ।

ਰੱਖੜੀ

ਮੈਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਸੋਹਣੇ ਜਿਹੇ ਸੁੰਦਰ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ।

ਇਹ ਰੱਖੜੀ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੇ ।
ਦੌ ਪੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੰਦਾ ਨੇ ।
ਵੇਖੀ ਕਿਧਰੇ ਟੁੱਟ ਨਾ ਜਾਵਣ ,
ਇਹ ਸੂਖਮ ਜਿਹੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੇ ।
ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਪਾ ਕੇ ਅੰਸੀਆਂ ,
ਰਹੀ ਬਲਉਦੀ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਮੈਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰੇ ~ ,
ਸੋਹਣੇ ਜਿਹੇ ਸੁੰਦਰ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ।

ਤੁੰ ਵੱਟ ਵੇਖ ਲੈ ਧਾਰੀ ਦਾ ।
ਹੈ ਰਿਸਤਾ ਨਾਜੁਕ ਲਾਗੇ ਦਾ ।
ਤਰੇੜ ਕਿਤੇ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ,
ਮੁੱਲ ਪੈਦਾ ਹੈ ਬੇ-ਦਾਗੇ ਦਾ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਸੱਚਾ ਜਪ ਕਰੀ ,
ਨਾ ਮੰਨੀ ਪੀਰ ਫਕੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਮੈਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਸੁੰਦਰ ਜਿਹੇ ਸੋਹਣੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ।

ਰੱਖੜੀ ਵਿਚ ਮੇਡੀ ਚਮਕਣ ਵੇ ।
ਕੁਝ ਛੁੱਲ ਰੰਗੀਲੇ ਲਮਕਣ ਵੇ ।
ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਜ ਪੁਰੀਤਾਂ ਦੇ ,
ਹੋਥ ਹਿਲਾਇਆਂ ਛੱਣਕਣ ਵੇ ।
ਪਿਆਰ ਭੈਣ ਦਾ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ,
ਲੱਗ ਦਾਗ ਨਾ ਜਾਏ ਚੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਮੈਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਸੁੰਦਰ ਜਿਹੇ ਸੋਹਣੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ।

"ਸ਼ਹਲ" ਭਲਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਮੰਨੀ ।
ਆਪਾ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ ਚ ਰੰਗੀ ।
ਤੁੰ ਲਾ-ਪੁਰਵਾਹੀ ਕਰ ਕੇ ਵੀਰਾ ,
ਰੱਖੜੀ ਲਾਹ ਨਾ ਕਿੱਲੀ ਟੰਗੀ ।
ਸੰ ਸੌ ਸੁਖਾਂ ਮੰਗਾਂ ਵੀਰਿਆ ,
ਹੈ ਕਹਾਈ ਭੈਣ ਜਗੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਮੈਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰੇ ਨੂੰ ।
ਸੁੰਦਰ ਜਿਹੇ ਸੋਹਣੇ ਚੀਰੇ ਨੂੰ ।

ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ

ਨੈਂਹੋਂ ਨੀਰ ਵਗੇ ਜਦ ਲੋਕੋ !
ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ |
ਰੂਹ ਵਿੱਛੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ,
ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ |

ਕੇਸਰ ਵਰਗੀ ਮਹਿਕ ਤੇਰੀ ,
ਜਦ ਵੀ ਸੱਜਣਾਂ ਆ ਜਾਵੇ |
ਵਾ ਪੁਰੇ ਦੀ ਬਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ
ਠੰਡ ਕਲੇਜੇ ਪਾ ਜਾਵੇ |
ਬਿਨ -ਬਾਦਲ ਬਰਸਾਤ ਵਰ੍ਹੇ ,
ਜੋ ਮੇਰੈ ਮਨ ਨੂੰ ਭਉਂਦੀ ਹੈ |
ਨੈਂਹੋਂ ਨੀਰ ਵਗੇ ਜਦ ਲੋਕੋ !
ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ |
ਰੂਹ ਵਿੱਛੜੀ ਜਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ,
ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੱਜਣਾ ਬਾਝ ਹਨੇਰਾ ਏਥੇ ,
ਭਾਵੈ ਪੂਰਨ -ਮਾਸੀ ਏ |
ਪਪੀਹਾ ਬੋਲੇ ਅਮ੍ਰਤ ਵੇਲੇ ,
ਫਿਰ ਵੀ ਜਿੰਦ ਪਿਆਸੀ ਏ |
ਮਸਿੱਆ ਵਰਗੀ ਰਾਤ ਹਨੇਰੀ ,
ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ |
ਨੈਂਹੋਂ ਨੀਰ ਵਗੇ ਜਦ ਲੋਕੋ !
ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
ਰੂਹ ਵਿੱਛੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ,
ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਧੁੱਛਾਂ ਤਾਂ ਮੈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਧੁੱਛਾਂ,
ਕਿਥੇ ਤੇਰਾ ਡੇਰਾ ਏ |
ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਮੈ ਵੇਖ ਲਵਾਂ ,
ਜੋ ਤੇਰਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਏ |

(111)

ਚੁਲੂਈਂਦੀ
ਝੌਂਝ ਬਸੰਤੀ

ਜਿੰਦ ਨਿਮਾਣੀ ਵੇਖ ਲੈ ਮੇਰੀ ,
ਕੁੰਜ ਵਾਂਗ ਕਰਲਾਉਂਦੀ ਹੈ |
ਨੈਂਹੋਂ ਨੀਰ ਵਗੇ ਜਦ ਲੋਕੋ !
ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ |
ਰੂਹ ਵਿੱਛੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ,
ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

'ਸੁਹਲ' ਸੁਨੇਹੇ , ਘੱਲੇ ਲੱਖਾਂ ,
ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਇਆ ਨਾ |
ਤੋੜ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਿਆਰੀ ,
ਕੁੰਢੇਰਾ ਵੀ ਤਾਂ ਪਾਇਆ ਨਾ |
ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰੂਹ ਜੋ ਤੇਰੀ ,
ਜੀਵਨ ਜੋਤ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ |
ਨੈਂਹੋਂ ਨੀਰ ਵਗੇ ਜਦ ਲੋਕੋ !
ਯਾਦ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ |
ਰੂਹ ਵਿੱਛੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ,
ਤਾਂ ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

www.PunjabiLibrary.com

(112)

ਚੁਲੂਈਂਦੀ
ਝੌਂਝ ਬਸੰਤੀ